

NATUURLIJK BOEKEEL

PROGRAMMA
GROEN – 2025 – 2034

Colofon

OPDRACHTNEMER idverde Advies
Willemssplein 2-4
5211 AK 's-Hertogenbosch
Tel: 073 205 11 00
E-mail: [REDACTED]

OPGESTELD DOOR [REDACTED]

ILLUSTRATIES DOOR [REDACTED]

TOETS DOOR [REDACTED]

OPDRACHTGEVER Gemeente Boekel
Sint Agathaplein 2
5427 AB Boekel
Tel: 0492 326 800
Email: info@boekel.nl

PROJECTNUMMER 722240128
KENMERK Programma Groen

STATUS Definitief
VERSIE 1
DATUM 1 april 2025

Copyright 2024 gemeente Boekel alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van gemeente Boekel. Gemeente Boekel is niet aansprakelijk voor eventuele schade ontstaan bij gebruik van gegevens uit dit rapport.

Voorwoord

Een groene en duurzame leefomgeving is van grote waarde voor onze gemeente. Groen zorgt niet alleen voor een fijne en gezonde omgeving om in te wonen, werken en recreëren, maar speelt ook een essentiële rol in het klimaatbestendig maken van onze openbare ruimte. Zelf ervaar ik dagelijks hoe prettig het is om door onze groene gemeente te wandelen. We hebben al veel mooie plekken om trots op te zijn, maar er liggen ook nog volop kansen om het groen te versterken en te verduurzamen. Met dit Programma Groen zetten we samen concrete stappen. We richten ons op vier belangrijke thema's: (groen)beleving, klimaat, biodiversiteit en participatie. We willen dat iedereen kan genieten van een aantrekkelijke, gezonde leefomgeving. Tegelijkertijd vragen de gevolgen van klimaatverandering om actie. We moeten onze openbare ruimte voorbereiden op hitte en extreme regenval en de natuur, zoals planten en dieren, meer ruimte geven.

Dit programma bevat een uitvoeringsagenda met heldere en haalbare projecten die bijdragen om deze doelen te realiseren. Met de juiste plannen en het benodigde budget kunnen we de komende jaren gericht aan de slag.

Mede dankzij de waardevolle inbreng van inwoners, natuurverenigingen en andere betrokken partijen is dit programma tot stand gekomen. Hun betrokkenheid en inzet laten zien hoe belangrijk dit onderwerp 'Groen' is voor onze gemeente. Daar ben ik hen zeer dankbaar voor, want alleen samen kunnen we deze ambities realiseren.

Ik kijk ernaar uit om, samen met alle betrokkenen, verder te bouwen aan een groene, gezonde en toekomstbestendige gemeente.

*Ben Brands
Wethouder Groen en Natuur*

Inhoudsopgave

Colofon	2
Voorwoord	3
Inhoudsopgave	4
1. Inleiding	5
1.1. Aanleiding	5
1.2. Doel	5
1.3. Proces	5
1.4. Wettelijke kaders en relevant beleid	6
2. Groenvisie	7
3. Groenbeleid	8
3.1. (Groen)beleving	8
3.2. Biodiversiteit	10
3.3. Klimaat	12
3.4. Participatie	13
4. Groenstructuur gemeente Boekel	15
4.1. Hoofdstructuur	16
4.2. Nevenstructuur	17
4.3. Vergroeningskansen groenstructuur	17
5. Groenbeheer	19
5.1. Organisatie van het groenbeheer	19
5.2. Groenbeheer en (groen)beleving	24
5.3. Groenbeheer en biodiversiteit	27
5.4. Groenbeheer en klimaatadaptatie	30
5.5. Groenbeheer en participatie	30
6. Uitvoeringsagenda Programma Groen	32
6.1. Uitvoeringsagenda thema (groen)beleving	32
6.2. Uitvoeringsagenda thema biodiversiteit	33
6.3. Uitvoeringsagenda thema klimaat	34
6.4. Uitvoeringsagenda thema participatie	35
6.5. Uitvoeringsagenda groenbeheer gemeente Boekel	36
6.6. Vergroeningskansen groenstructuur	37
Bijlagen	42

1. Inleiding

Binnen de Boekelse fysieke leefomgeving moeten woningen, wegen, trottoirs, (publieke) voorzieningen en groen allemaal een plek krijgen. Ruimte is schaars, daarom is het van belang om goed overwogen keuzes te maken. Binnen dit Programma Groen worden beleidsuitgangspunten en beheerkeuzes vastgelegd voor het gemeentelijk groen. Ambities in dit plan die betrekking hebben op privaat groen zijn vooral bedoeld ter stimulering. Samen gaan we voor groen!

Wanneer het in dit plan over Boekel gaat, wordt de gehele gemeente Boekel bedoeld. Dus alle kernen binnen de gemeente; Boekel, Venhorst en Huize Padua.

1.1. Aanleiding

Sinds 2008 maakt de gemeente Boekel gebruik van het groenbeheerplan voor beheer en onderhoud van het gemeentelijke groen. Daarnaast zijn verschillende beleidsplannen aanwezig die uitspraken doen over de inrichting van dit groen. In 2024 is gestart met het opstellen van een nieuw Programma Groen omdat;

- actuele maatschappelijke thema's die samenhangen met groen op steeds meer manieren aandacht krijgen. Denk aan een gezonde leefomgeving, recreëren in het groen, de terugval van biodiversiteit, de negatieve effecten van klimaatverandering en samenwerking met inwoners. Dit vraagt zowel aanpassingen binnen het gemeentelijk beleid als onze beheermethodes;
- sinds 1 januari 2024 de Omgevingswet inwerking is getreden. Daarmee krijgen gemeenten meer ruimte om eigen ambities zoals het verder vergroenen van de leefomgeving te realiseren. Daarbij wordt participatie en integraal werken toegejuicht vanuit de Omgevingswet. In dit plan haken we hier op aan met een breed intern en extern participatietraject.

1.2. Doel

Het doel van dit Programma Groen is om het beleid voor de komende tien jaar te bepalen. Het beheer wordt bepaald tot minimaal 2027 (afhankelijk van het contract met de aannemer kan dit langer zijn). Dit plan heeft betrekking op al het groen dat in bezit is van de gemeente, zowel binnen als buiten de bebouwde kom.

In dit plan is ook een groenstructuurkaart opgenomen. Deze groenstructuurkaart zoomt in op de Boekelse groenstructuur. In de uitvoeringsagenda worden verbeterkansen binnen de groenstructuur beschreven, met als doel om de kwaliteit van het groen te vergroten en ambities op groengebied te realiseren.

1.3. Proces

Gedurende het proces hebben we stap voor stap het plan uitgewerkt. De eerste fase bestond uit een inventarisatie en analyse van het bestaande beleid en de buitenruimte van Boekel. De tweede fase bestond uit een participatietraject met onder andere een digitale vragenlijst en fietstocht met het college en de gemeenteraad (zie bijlage A voor meer informatie). Na de participatiefase is het Programma Groen stap voor stap uitgewerkt. Dat wil zeggen dat het plan steeds verder is aangescherpt aan de hand van projectteam overleggen, een overleg met het IBN, informatiebijeenkomsten en werksessies binnen de gemeentelijke organisatie. Met als eindresultaat dit Programma Groen.

Dit plan is samen met het adviesbureau idverde Advies opgesteld. Hierdoor is lokale kennis vanuit de gemeente gebundeld met landelijke kennis. Met als resultaat een Boekels groen beleid- en beheerplan, dat aanhaakt op landelijke ontwikkelingen.

1.4. Wettelijke kaders en relevant beleid

Het Programma Groen staat niet op zichzelf. Het heeft raakvlakken met andere beleidsplannen en wet- en regelgeving op landelijk en gemeentelijk niveau. Denk hierbij aan de Omgevingswet, Soortenbescherming en het Programma Omgevingswet Water & Riolering (2023) van onze gemeente zelf.

In bijlage B staan alle wettelijke kaders en relevant beleid die raakvlakken hebben met dit Programma Groen toegelicht.

2. Groenvisie

De groenvisie beschrijft het groene toekomstbeeld van gemeente Boekel voor de komende tien jaar. Het laat kort en bondig zien hoe de gemeente zich inzet om de ambities uit bestaande gemeentelijke (beleids)plannen te realiseren met behulp van groen. Tijdens een integrale werksessie met medewerkers van verschillende vakdisciplines zijn uit deze ambities vier thema's en één overkoepelende groenvisie ontstaan.

De Boekelse Groenvisie luidt als volgt:

“Boekel is een aantrekkelijke en duurzame gemeente waar groen een belangrijke rol speelt op het gebied van (groen)beleving, biodiversiteit, klimaat en participatie.”

(Groen)beleving:

Groen maakt duidelijk wat de geschiedenis en landschappelijke karakteristiek van het gebied is. Waardevolle elementen zoals de Peelrandbreuk zijn hierdoor **voor iedereen beleefbaar**. De herkenbare bomenlanen in het buitengebied begeleiden weggebruikers richting de dorpen en/of zorgen voor een nadrukkelijke scheiding tussen de bebouwde kom en het buitengebied. Het groen wordt door inwoners en bezoekers gewaardeerd vanwege de recreatieve functies, wandel- en fietsroutes en de rust en ruimte die bijdraagt aan de gezondheid van mensen.

Afbeelding 2.1: Vogelhuisje omgetoverd tot een wespennest.

Biodiversiteit:

Biodiversiteit wordt in de gemeente Boekel omarmt. Met de inrichting en het beheer van de openbare ruimte dragen we bij aan het behouden en versterken van de **lokale (bio)diversiteit** aan planten en diersoorten. Onze groenstructuren zijn de verbinding tussen de grotere natuurgebieden en de dorpskernen. We kiezen bewust voor afwisseling en diversiteit in beplanting en boomsoorten zodat voor iedereen (mens en dier) wat naar behoefte te vinden is.

Klimaat:

We bieden onze inwoners en bezoekers een prettige woon/verblijfsomgeving. Dat betekent ook dat we de gevolgen van de **klimaatverandering proberen te beperken** (verdroging, hitte en wateroverlast). Eén van de mogelijkheden daarvoor is het toepassen van klimaatadaptieve maatregelen in de openbare ruimte. Groen levert hier een grote bijdrage aan. Waar we kansen voor vergroening zien ontstaan worden deze met beide handen aangepakt. Denk bijvoorbeeld aan het uitbreiden van ons bosgebied, tegels wippen en geveltuintjes. Daarnaast stimuleren we inwoners en grondeigenaren om op hun eigen terrein te vergroenen door ontharding of het toepassen van groene daken en bomen voor schaduw. Ondanks dat we ons ervan bewust zijn dat we inwoners ook vragen om op eigen terrein te parkeren. We doen dit om de parkeerdruk in openbaar gebied te beperken en de openbare ruimte hiermee te kunnen vergroenen.

Participatie:

De inwoners van de gemeente Boekel waarderen de groene omgeving waarin ze wonen. Ze zijn bereid een bijdrage te leveren aan het in stand houden van de groene omgeving. Vanuit de gemeente faciliteren we deze initiatieven en stimuleren we inwoners om te **participeren** in hun directe woonomgeving. Door middel van informatie en educatie over groen, groene initiatieven en de uitvoering van het (reguliere) groenbeheer zorgen we ervoor dat wij weten wat er bij onze inwoners leeft en dat zij weten wat en vooral waarom we het groen beheren zoals we dat doen.

3. Groenbeleid

De vier thema's uit de groenvisie zijn hieronder uitgewerkt. Bij ieder thema staat toegelicht hoe de gemeente Boekel zich hiervoor gaat inzetten én welke beleidsuitgangspunten en maatregelen daarbij relevant zijn.

De beleidsuitgangspunten zijn aangegeven doormiddel van cijfers. De vierkanten volgende op de beleidsuitgangspunten zijn de maatregelen die de gemeente neemt om de beleidsuitgangspunten te realiseren. De beleidsuitgangspunten zijn ideaalbeelden die worden nagestreefd. Ze geven richting aan de keuzes die we maken in de openbare ruimte, maar zijn niet wettelijk bindend.

3.1. (Groen)beleving

Gevarieerd groen in de openbare ruimte zorgt in de lente voor een kleurenpalet en het vrijkomen van heerlijke geuren. Terwijl in de herfst de bladeren verkleuren en langzaam op de grond vallen. Ook kunnen herinneringen aan het verleden teruggevonden worden in het groen. Denk maar aan een herinneringsboom van een overleden geliefde of een geboorteboom die symbool staat voor de geboorte van een kind. Verder draagt groen bij aan de lichamelijke en mentale gezondheid van inwoners. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat mensen in een groene wijk minder stress hebben, productiever zijn en sneller geneigd zijn om te bewegen in de buitenruimte dan in een versteende wijk.

Wij vinden het belangrijk dat groen bijdraagt aan een positieve beleving van de openbare ruimte. Een gevarieerd sortiment van plant- en boomsoorten is daarbij het uitgangspunt. Om dat te bereiken zetten we in op:

1. Het beschermen, behouden, verbinden en versterken van de huidige groenstructuren en groenblauwe structuren.
 - We voeren een structuurstelsel in waarin iedere structuur een bepaalde beschermingsgraad heeft (zie hoofdstuk 4).
 - We wijzen bestaande potentiële waardevolle bomen aan om op te nemen in de monumentale en waardevolle bomenlijst.
 - Binnen de gemeente gaan we op zoek naar kleine ruimtes waar we karakteristieke, herkenbare bomen planten, met als doel om deze monumentaal te laten worden. Deze plekken moeten zowel boven- als ondergronds genoeg ruimte bieden, zodat de boom tot volledige wasdom kan groeien.
 - Bij het omvormen en/of vervangen van onnodige verharding wordt er gekeken naar vergroening door middel van plantsoenen en/of bomen, grasbetontegels is voor de groenopgave geen geschikte vervanging.
2. Een groennorm van minimaal 20% groen per ontwikkeling vast te stellen bij de bouw van nieuwe gebouwen. Het betreft hier maatregelen die bijdragen aan de biodiversiteit, klimaat en natuur. In bestaande situaties geldt een vergunningsplicht bij het aanbrengen van verharding bij bestemmingen binnen het Omgevingsplan die worden aangeduid als 'wonen'. De voorwaarden die hierbij horen zijn als volgt:
 - Er geldt een vergunningsplicht voor het aanbrengen van verharding als het verhard oppervlak bij een perceeloppervlakte van 100 tot 150 m² meer dan 60% van het perceeloppervlak bedraagt.
 - Er geldt een vergunningsplicht voor het aanbrengen van verharding als het verhard oppervlak bij een perceeloppervlakte van 151 tot 300 m² meer dan 55% van het perceeloppervlak bedraagt.

Afbeelding 3.1: Waar mogelijk aanplant van extra bomen, zoals hier in Venhorst.

- Er geldt een vergunningsplicht voor het aanbrengen van verharding als het verhard oppervlak bij een perceeloppervlakte van meer dan 300 m² meer dan 50% van het perceeloppervlak bedraagt.
 - Vergunningen worden alleen verleend als het initiatief voldoet aan de opgelegde criteria, de criteria worden nog verder uitgewerkt in een afzonderlijk traject.
3. De gemeente heeft als streven dat iedereen zicht heeft op minimaal één gemeentelijke boom vanuit de woning. Bij nieuwbouw is het streven dat drie bomen zichtbaar zijn vanaf de woning.
 - We brengen zowel alle gemeentelijke als beschermde private bomen in beeld binnen de gemeentelijke grenzen.
 - Bij (her)inrichting planten we bomen aan waar mogelijk.
 4. Het behouden van cultuurhistorische waardevolle bomenlanen, bomen in parken en bomen op begraafplaatsen.
 - Als een boom moet worden gekapt dan geldt de herplantplicht. De voorwaarden hiervan zijn terug te vinden in de **Beleidsregel bomen gemeente Boekel**.
 5. Diversiteit in plantvakken om een monotoon beeld te voorkomen.
 - Bij aanplant van nieuwe bomenstructuren kiezen we altijd drie á vier boomsoorten uit. Boomstructuren komen in twee vormen voor; hoofdstructuur bomenlanen en nevenstructuur bomenlanen. Zie de paragraaf 4.1 en paragraaf 4.2 voor de toelichting hiervan.
 - Waar het kan planten we kruidenrijke mengsels in bermen aan.
 - Bij vervanging van plantsoenen en/of beplanting brengen we aan diversiteit aan soorten aan.
 6. Het behouden van de landschappelijke belevingswaarde van de boslandschappen in de gemeente. Deze moeten robuust en veerkrachtig worden om meer en betere recreatieve mogelijkheden te bieden.
 - Natuurgebieden in de gemeente blijven toegankelijk voor recreanten.
 - Natuurgebieden worden in samenwerking met Bosgroep Zuid en lokale natuurorganisaties robuuster en aantrekkelijk ingericht voor recreanten.
 - We investeren in de revitalisering van de bossen binnen de gemeentelijke grenzen.
 - We breiden ons bosgebied uit. We hebben de voorkeur om dit rond de Peelrandbreuk te realiseren.
 - In het buitengebied creëren we meer groene rust- en stiltegebieden om te genieten van de ruimte en landelijke uitstraling die kenmerkend is voor de gemeente.
 - In het buitengebied creëren we meer houtsingels bij (her)inrichtingen.
 7. Het aanpassen van de onderhoudskwaliteit van het groen. En dit aan te passen aan de functie van het groen.
 - We onderzoeken de mogelijkheden voor een ander maaibeleid binnen de bebouwde kom. In dit onderzoek kijken we naar de mogelijkheden om meer plekken ecologisch te maaien en mengsels in te zaaien.
 - In het buitengebied is extensief beheer de norm.
 8. Groene verblijfruimtes met gevarieerde beplanting in te richten die de zintuigen van bezoekers prikkelt.
 - We onderzoeken binnen ieder dorp een aantal locaties waar we gevarieerde beplanting aan kunnen planten ten behoeve van (groen)beleving.
 9. De gemeente houdt rekening met duurzaam werken in het groen (circulariteit).
 - We gebruiken waar mogelijk materialen die weinig onderhoud nodig hebben.
 - Bij de aanleg van groen of voorzieningen in het groen hergebruiken we zo veel mogelijk materialen uit de gemeente.
 - Bij inrichting en beheer maken we gebruik van duurzame (bij voorkeur elektrisch) apparatuur.

3.2. Biodiversiteit

Biodiversiteit staat bij ons hoog in het vaandel. Daarom willen we de biodiversiteit zowel binnen als buiten de bebouwde kom versterken. Dit is van groot belang voor ons voortbestaan én voor de vergroting van het leefgebied voor alle dierlijke inwoners binnen de gemeente Boekel. Om dit te bereiken zetten we in op het behoud en de versterking van onze natuurgebieden; onder andere de Perekker/trimbossen in het zuiden van de gemeente en de Voskuilenheuvel in Venhorst. Verder breiden we onze groenstructuur uit waardoor de natuurgebieden één natuurlijk netwerk vormen. Op het gebied van beheer blijven we ecologisch beheren en gaan we opzoek naar mogelijkheden om dit beheer te verbeteren en uit te breiden.

De V's voor biodiversiteit

Voor een sterke natuur zijn de V's voor biodiversiteit van belang: Voedsel, Voortplanting, Veiligheid en Verplaatsing. Ook Vocht, Verblijf, Verbinding, Variatie & Verspreiding horen hierin thuis, deze dragen allemaal direct bij aan de eerste vier V's. Wanneer aan de V's voor biodiversiteit wordt voldaan, hebben dier- en plantensoorten meer kans om te stabiliseren en verspreiden.

Voedsel

Verschillende gebiedseigen boom-, struiken- en kruidensoorten bloeien en dragen vrucht op verschillende momenten in het jaar. Dit vormt voedsel voor verschillende diersoorten en zo vinden veel soorten insecten, vogels en kleine zoogdieren voldoende voedsel gedurende het hele jaar. Deze *Variatie* in beplanting zorgt voor een grotere *Variatie* in plantetende dieren die op hun beurt weer prooien vormen voor roofdieren. Zo ontstaat een samenhangend en stabiel ecosysteem. Ook dood hout en ander organisch materiaal zijn belangrijke voedselbronnen voor tal van soorten. Daarnaast is *Vocht* zeer belangrijk. Zonder water geen leven. Dus zorgen voor schoon oppervlaktewater is belangrijk voor zowel water- als landdieren. Maar ook een goede vochtthuishouding in de bodem is van het grootste belang. *Vocht* is de basis voor een rijk bodemleven en daarmee kan een bodem meer vocht en CO₂ vasthouden.

Voortplanting

Voor het voortbestaan van soorten is het cruciaal dat ze zich kunnen voortplanten. Iedere soort stelt zijn specifieke eisen voor de voortplanting. Dit kunnen bijvoorbeeld *Verblijfplaatsen* zijn zoals vogelnesten, dassenburchten, konijnenholen, vleermuiskasten en bijenhôtels. Voor vlinders zijn de juiste plantensoorten voor hun rupsen van belang en voor amfibieën moet geschikt voortplantingswater aanwezig zijn.

Veiligheid

Een populatie is op zijn best in een veilige omgeving waar voldoende schuilplekken zijn om weg te duiken voor vijanden of om te schuilen tegen het weer. Veiligheid wordt voor veel soorten voornamelijk gevormd door dichte plantengroei zoals struweel of dichte struiken. Egels houden hun winterslaap bijvoorbeeld in dichte nesten van bladeren en kikkers gebruiken een modderige bodem van een sloot om veilig te overwinteren. Een *Variatie* in structuren zoals bosjes en houtwallen, poelen en beken en voldoende hoge (kruidachtige) vegetatie bieden vaak goede veiligheid voor veel soorten. Ook het laten liggen van natuurlijk materiaal, zoals takken, bladeren en boomstammen trekt meer dieren aan. Door genoeg *Variatie* in een gebied te brengen, wordt de biodiversiteit versterkt.

Verplaatsing

Wanneer dieren natuurlijke verbindingen hebben waarlangs ze zich kunnen *Verplaatsen*, is het gemakkelijker om *Voedsel* of een partner voor de *Voortplanting* te vinden. De genetische variatie wordt groter wanneer populaties niet geïsoleerd van elkaar leven en die genetische variatie geeft ziektes en plagen minder kans om toe te slaan. Deze *Verspreiding* van soorten zorgt voor stabielere populaties.

De biodiversiteit in de gemeente verbeteren we door in te zetten op:

1. Nieuwe droge en natte ecologische verbindingzones. Om het groene netwerk te verbinden en versterken, met als doel betere verspreiding en gezondere populaties.
 - Groene en groenblauwe structuren laten we op elkaar aansluiten.
 - We wijzen plekken aan om stapstenen te realiseren.
 - We zorgen voor een gezonde bodem. Een gezonde bodembiodiversiteit is de basis voor een betere kwaliteit van de bodem.
 - We voeren een (regionale) nulmeting groenblauwe dooradering uit. We inventariseren waar we in het buitengebied nu staan rondom landschapselementen en waar we landschapselementen kunnen toevoegen ter bevordering van de biodiversiteit. Met als uiteindelijk doel om 10% groenblauwe dooradering te realiseren in de gemeente.
 - We zetten in op het verder inrichten van de natuurvriendelijke oever bij de Landmeersche Loop.
 - We werken samen met het waterschap om de waterkwaliteit te verbeteren.
2. Natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen in de toekomst.
 - We stellen beleid op voor alle ruimtelijke ontwikkelingen op het gebied van klimaatadaptatie en natuurinclusiviteit.
 - We stellen regels op voor nieuwbouwwoningen waarbij natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen wordt verplicht. Deze worden opgenomen een nieuw gemeentelijk beleid voor natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen in het Omgevingsplan.
 - Voor particulieren doet de gemeente uitsluitend mee met regionale regelingen via de provincie en via PSO, SROI en Arbo gecertificeerde stichtingen.
 - We geven randvoorwaarden mee voor ontwikkelingen op bedrijventerreinen.
 - We ontwikkelen een informatief document voor inwoners en ondernemers over natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen.
3. Het vergroenen van de dorpsranden om de overgang tussen het landelijk gebied en de versteende gebieden zachter in elkaar over te laten gaan.
 - We realiseren zoveel mogelijk aaneengesloten groen in de dorpsranden. Op die manier ontstaan natuurlijke bufferzones.
 - We zetten in op het vergroenen van het landschap in het buitengebied door middel van de STILA-regeling (Stimuleringsregeling Landschap).
4. Het nemen van biodiverse maatregelen om de variatie aan planten en dieren te verhogen.
 - We gebruiken meer variatie in plant- en boomsoorten bij (her)inrichtingen. Waar mogelijk planten we bomen aan die bijdragen aan meer biodiversiteit, klimaatadaptief zijn en soortendiversiteit.
 - We richten ons bij aanplant meer op gelaagdheid in beplanting, zoals onderbeplanting bij bomenlanen.

Abbeelding 3.2 : Voorbeeld van een ecologisch beheerde kruidenrijke berm langs De Molenbeek (Boekel, Neerbroek). Deze berm is in samenwerking met externe partijen. Aangelegd. Voorbijgangers kunnen genieten van een diversiteit aan grassen en bloemen.

- We stellen een natuurwaardenkaart op om inzicht te krijgen in de aanwezige (beschermde) planten en dieren. Tevens wijzen we Boekelse basissoorten aan op basis van de Basis Kwaliteit Natuur van Naturalis en werken per soort een plan uit om de populatie van deze soorten te vergroten.
 - We realiseren meer bloemrijke bermen en plaatsen nestgelegenheden.
 - We verdiepen en vergroten plantvakken waar mogelijk. Hierbij planten we altijd een diversiteit aan plantsoorten aan.
5. Ecologisch beheer toe te passen, op de eerste plaats gericht op het maaibeheer maar ook in het overige groenbeheer worden mogelijkheden voor ecologisch beheer onderzocht.
- We passen ons maaibeheer aan.
 - We werken duurzaam. Dit betekent dat we vrijgekomen natuurlijke materialen (deels) laten liggen of hergebruiken. Denk aan het laten liggen van bladeren, afrastering van boomstammen, natuurlijk materiaal inzetten als speelaanleidingen enzovoorts.
 - We laten dode bomen staan of liggen op plekken waar dit geen gevaar oplevert.
6. Chemievrije beheersingsmethoden toe te passen tijdens het onderhouden van het openbaar groen. Dit is altijd het uitgangspunt bij de gemeente, alleen bij zwaarder wegende belangen (invasieve exoten en de achteruitgang van de volksgezondheid) passen we andere beheersingsmethoden toe. Dit houden we beperkt.
- We bestrijden onkruid mechanisch.
 - We bestrijden ziektes en plagen biologisch en zonder nadelige gevolgen voor andere organismen.

3.3. Klimaat

Wateroverlast, hittestress en droogte zijn de drie gevolgen waarmee het veranderende klimaat ons confronteert. Het is de komende jaren van belang om toekomstbestendig groen aan te planten om de gevolgen van klimaatverandering tegen te gaan. Dit doen we door meer bomen aan te planten. Bomen zorgen er immers voor dat het hemelwater wordt opgevangen en makkelijker infiltreert in de bodem. Onnodige verharding wordt bij (her)inrichtingen vervangen door groen. Langs geregistreerde wandel- en fietsroutes creëren we meer schaduwrijke plekken om in de schaduw te lopen/fietsen en te rusten. Zo kunnen inwoners en bezoekers tijdens warme dagen ook genieten van de verscheidenheid van de Boekelse recreatieroutes zoals de groene gordel.

We beperken de negatieve gevolgen van klimaatverandering door in te zetten op;

1. Het vervangen van onnodige verharding door groen en/of water bij (her)inrichtingen en andere projecten in de openbare ruimte. Onnodige verharding is verharding zonder functie die niet wordt gebruikt zoals bedoeld of waarvan de functie eenvoudig kan worden overgenomen door verharding in de buurt.
 - In kaart brengen waar onnodige verharding zit binnen de gemeente.
 - Als gemeente leggen we onszelf randvoorwaarden op om zoveel mogelijk onnodige verharding tegen te gaan in het ontwerpproces. We hebben daarom nauw contact met projectontwikkelaars en woningcorporaties om dit goed af te stemmen.
2. Vergroening van bedrijventerreinen.
 - We zetten in op bewustwording en participatie rondom vergroening op bedrijventerrein.
 - We stellen een inrittenbeleid op zodat meer ruimte overblijft voor vergroeningsmogelijkheden.
3. Aanplant van meer kwalitatief groen dat ervoor zorgt dat regenwater lokaal (in dezelfde straat) infiltreert en zo het riool minder belast.

Afbeelding 3.3: Grote bomen zoals hier langs de Molenstraat zijn belangrijke natuurlijke airco's en zorgen voor koelte tijdens warme dagen.

- Vergroten en verdiepen van plantvakken waar mogelijk.
 - We planten meer bomen in de plantvakken, omdat deze meer water verdampen dan kruiden, vaste planten of bollen.
 - Waar mogelijk leggen we doelmatig wadi's met beplanting aan voor infiltratie van regenwater. Deze mogen maximaal 48 uur onder water staan bij hevige piekbuien. Daarnaast benutten we bestaande wadi's meer door meer beplanting aan te brengen.
4. Het verbeteren van de bodemstructuur met als doel het vasthouden van water en een goed bodemleven.
 - We laten herfstbladeren tussen beplanting liggen waar dit kan.
 - We maken gebruik van gronduitwisseling bij nieuwe aanplant. Dit wil zeggen dat we de grond (gedeeltelijk) vervangen door vruchtbare, structuurrijke grond.
 5. Aanplant van toekomstbestendige bomen bij de aanleg van meer of nieuw groen. Dit doen we alleen waar voldoende onder- en bovengrondse ruimte is om te planten.
 - We maken gebruik van de juiste boom op de juiste plaats principe. Dit betekent dat we bomen alleen op plekken aanplanten als ze tot volledige wasdom kunnen groeien (toekomstbomen).
 6. Het creëren van zoveel mogelijk boomkroonvolume op wijkniveau. Het streven hierbij is dat 30% van de leefomgeving bedekt is door boomkronen.
 - We brengen de boomkroonbedekking van iedere wijk in kaart.
 - We updaten de waardevolle bomenlijst regelmatig (één keer in de tien jaar)
 7. Groene, koele verblijfsplekken die op maximaal driehonderd meter afstand liggen (hemelsbreed) van de woning. Dit geldt voor iedere inwoner van de gemeente.
 - We brengen in kaart welke woningen niet voldoen aan dit maximum.
 - We wijzen nieuwe strategische plekken aan waar groene, koele verblijfsplekken gecreëerd kunnen worden.
 - Een groene, koele verblijfsplek is minstens 30m² groot.
 - Een groene, koele verblijfsplek kan al één grote boom of bijvoorbeeld enkele bomen met daar onder een bankje zijn.

Afbeelding 3.4: Bankje langs een rustige, groene plek bij de Randweg.

3.4. Participatie

Het openbaar groen is in bezit van de gemeente, maar de aanleg en vele functies van het groen zijn aangelegd voor onze inwoners. Wij vinden het daarom belangrijk om de wensen, ideeën en behoeften van directe gebruikers, onze inwoners, in beeld te hebben. Op die manier weten we waar vraag naar is en hoe we de kwaliteit van het openbaar groen kunnen verbeteren. We zetten in op samenwerking tussen de gemeente en inwoners. Ook bieden we onze inwoners informatie aan over de algemene voordelen van groen en de voordelen van vergroening op eigen terrein.

We zetten in op meer participatie rondom groen door:

1. Voorlichting over ecologisch beheer en natuurvriendelijk inrichten, met als doel om de weerstand tegen een natuurlijk beeld te verminderen.
 - We informeren onze inwoners over ecologisch beheer en natuurlijk inrichten via onze sociale mediakanalen.
 - Er wordt een handleiding ecologisch beheer opgesteld voor werknemers die het beheer van het openbaar groen uitvoeren. Zij voeren het ecologisch beheer uit en beantwoorden vragen/opmerkingen van inwoners over dit beheer tijdens hun dagelijkse werkzaamheden.
 - We stellen een leidraad 'landschappelijke inpassing' op waar we rekening houden met ecologische beheer en natuurvriendelijk inrichten. Bewustwordingscampagnes rondom

deze onderwerpen staat centraal in deze leidraad.

2. We geven voorlichting op alle basisscholen in de gemeente om het belang van groen, natuurinclusiviteit en klimaatadaptatie aan te kaarten.
 - Eén keer per jaar organiseren we een bomenfeestdag op een van de Boekelse basisscholen. Ieder jaar is een andere school aan de beurt.
3. Het stimuleren van vergroening op particuliere terreinen. Voorbeelden hiervan zijn: project bloemmakers, natuur op agrarische gronden en Stichting Steenbreek.
 - Via de gemeentesite staan verschillende subsidies beschreven die men kan opvragen om te vergroenen.
 - Via onze diverse sociale mediakanalen verwijzen we naar subsidies die inwoners en ondernemers kunnen aanvragen voor het vergroenen van privaat terrein.
 - We zetten een pilot campagne op rondom boomdonatie aan inwoners van de gemeente.
4. In te zetten op participatietrajecten voor inwoners en andere belanghebbenden bij grote ontwikkelingen in de openbare ruimte.
 - Bij grote ontwikkelingen in de openbare ruimte stellen we altijd een participatieplan en participatiedossier op. Per project onderzoeken we hoe en wat het best passende participatietraject is.
 - We informeren inwoners die in een plangebied woonachtig zijn uitvoerig over werkzaamheden en waarom we deze werkzaamheden uitvoeren.
5. Mogelijkheden voor inwoners om groen in de openbare ruimte te 'adopteren'.
 - Op de gemeentesite promoten we het 'adopter' van groen en geven we weer welke mogelijkheden er zijn.
 - We stellen een voorwaardendossier op voor het 'adopter van groen'.

Afbeelding 3.5: Foto gemaakt tijdens de ambtelijke werksessie.

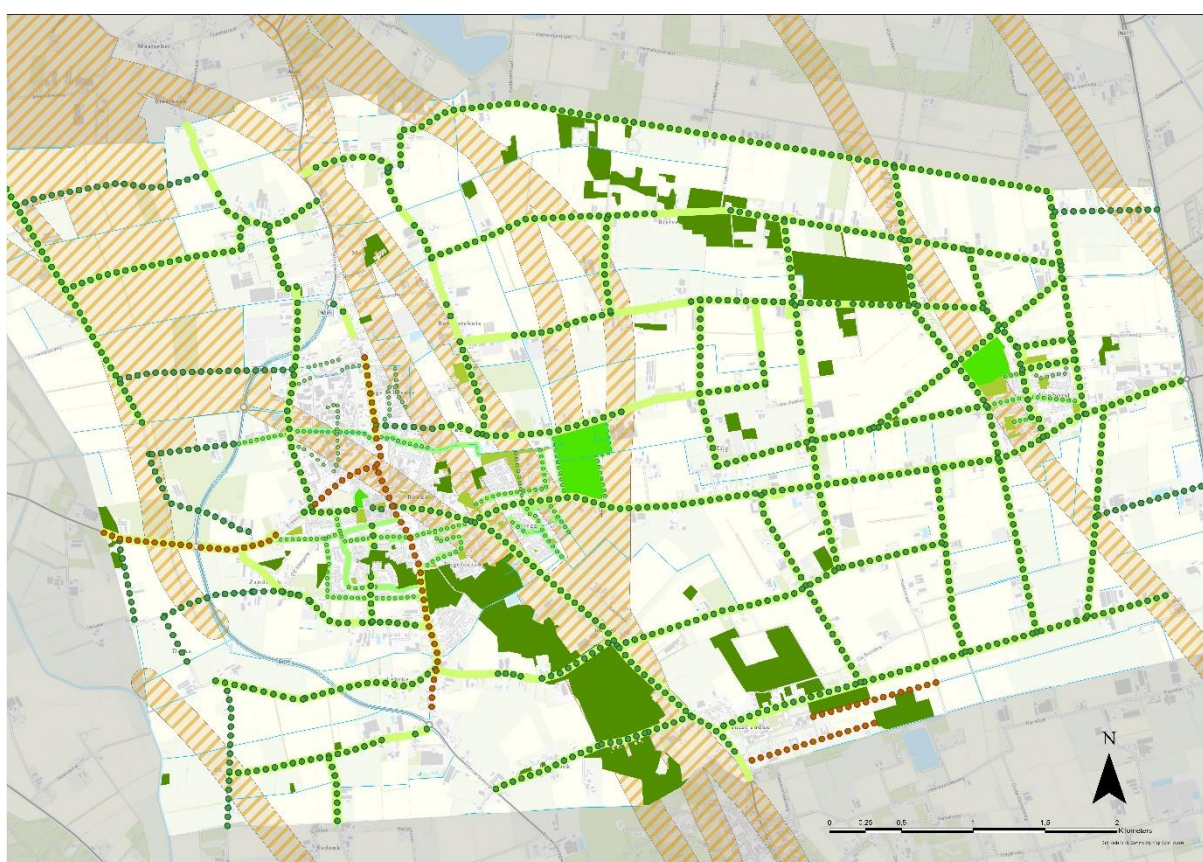
Op de Groene (participatie) kaart wordt een overzicht van alle participatiemogelijkheden gegeven zodat belangstellende kunnen zien waar ze zich kunnen aansluiten. De kaart wordt via de gemeentelijke website gedeeld. We zoeken hierbij nadrukkelijk de samenwerking op met organisaties zoals D'n Eik, die een verbindende factor kan zijn bij het contact met de inwoners.

4. Groenstructuur gemeente Boekel

De Boekelse groenstructuur is het netwerk van groene ruimtes in en rondom de bebouwde omgeving en het buitengebied. Denk aan plekken zoals parken, plantsoenen, bossen, waterpartijen en bomenlanen. De groenstructuur is een samenhangend netwerk bestaande uit natuurlijke elementen die als geheel een belangrijke functie vervullen voor zowel de omgeving als de inwoners. Denk hierbij aan de ecologische waarde, klimaatregulatie, waterbeheer, sociale samenhang en de positieve effecten op de lichamelijke en mentale gezondheid.

Groenstructuren zijn in het verleden zorgvuldig gepland en aangelegd. Dit wordt ook voortgezet in de toekomst. Met als doel om natuur, recreatie en stedelijke ontwikkeling op een duurzame manier met elkaar te verbinden. Iedere structuur heeft zijn eigen hoofdfunctie. Deze worden in de volgende paragrafen beschreven.

Op de groenstructuurkaart van Boekel staan alle structuren van de gemeente in één overzicht weergegeven. Deze kaart is gemaakt op basis van alle beschikbare datagegevens ten tijde van vaststelling van dit plan (zie afbeelding 4.1).

Afbeelding 4.1: Huidige groenstructuur gemeente Boekel.

Hoofdstructuur

- Historische plekken
- Bomenlaan
- Groen gekoppeld aan Hoofdstructuur
- Waterloop
- Recreatie- en verblijfsplekken
- Ecologische structuur
- Breuklijn gebied

Nevenstructuur

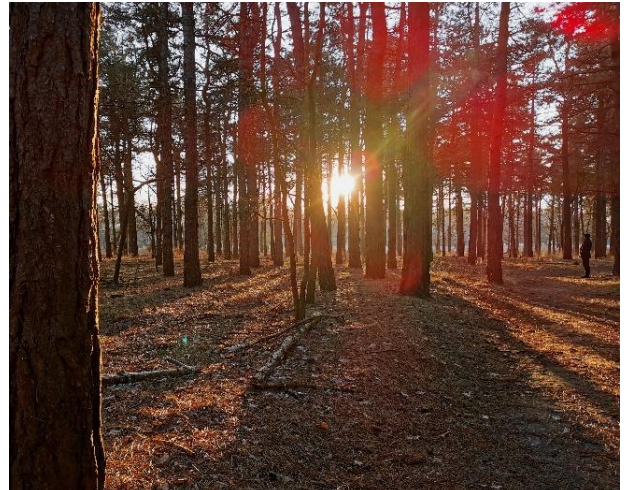
- Bomenlaan
- Recreatie- en verblijfsplekken
- Groen gekoppeld aan Nevenstructuur

4.1. Hoofdstructuur

De hoofdstructuur bestaat uit de grootste en meest cruciale groene ruimtes (cultuurhistorische boomlanen en natuurgebieden). Ook bestaat de hoofdstructuur uit verbindingen tussen natuurgebieden (parken en boomlanen langs hoofdwegen/het buitengebied). Binnen deze structuur vallen de ecologische structuur, hoofdstructuur bomenlanen, recreatie- en verblijfplekken (sportvelden en parken) en historische plekken.

Ecologische groenstructuur

Binnen de ecologische groenstructuur vallen alle plekken binnen de gemeente met hoge natuurwaarden. De bossen in de gemeente en onderdelen van Natuurnetwerk Nederland maken hier deel van uit. Soms zijn deze plekken afgesloten voor recreatie om de natuurwaarden te beschermen.

Afbeelding 4.2: Trimbos in Boekel, een belangrijke ecologische structuur in de gemeente.

Hoofdstructuur bomenlanen

Deze bomenlanen hebben vooral een verkeersgeleidende en verbindende functie. Ook dragen ze bij aan herkenning en oriëntatie langs de verschillende ontsluitingswegen in de gemeente. Binnen dit onderdeel vallen voornamelijk bomenrijen (en het daarbij horende groen) langs de ontsluitingswegen.

Recreatie- en verblijfplekken (sportvelden en parken)

Belangrijke groene of door groen omzoomde plekken in de gemeente.

Sportvelden (van onder andere tennisverenigingen en voetbalclubs) komen aan de randen van Boekel en Venhorst voor. Deze velden zijn omzoomd met hoge beplanting in de vorm van bomenlanen en bosplantsoen. De reden hiervoor is dat het geluid vanaf de sportvelden zo gedempt wordt. De tennis- en voetbalvelden zelf hebben geen toegevoegde waarde voor het groen in de gemeente, omdat ze puur uit (kunst)gras of gravel bestaan en intens worden gebruikt voor sportactiviteiten.

Parken zijn de belangrijkste groene plekken in de gemeente voor inwoners en bezoekers om in het groen te verblijven. Ze trekken directe buurtbewoners aan en bieden op warme dagen een verkoelende plek.

Historische plekken

Dit groenelement bestaat uit het historische dorpslint in en rondom het dorp Boekel en bomenlanen langs de waterlopen haaks op het historische lint.

Waterlopen

De waterlopen in Boekel verbinden natuur- en groengebieden en zijn belangrijk voor biodiversiteit en waterhuishouding. Langs de oevers versterken natuurvriendelijke oevers en bomenlanen de ecologische waarde. Waterlopen hebben een recreatieve functie met wandel- en fietspaden en vormen een rustpunt in het groen. Historisch gezien weerspiegelen de beplanting en structuren langs de waterlopen het agrarische verleden van de gemeente.

Breuklijn gebied

De Peelrandbreuklijn is een breuklijn die door de gemeente Boekel loopt. Deze breuklijn is een van de vele breuken in de ondergrond van Noord-Brabant. Op deze plekken is de aardkorst in het verleden verschoven door natuurlijke krachten. De Peelrandbreuk zorgt ervoor dat er hoogteverschillen in het landschap te zien zijn en heeft invloed op de waterhuishouding in de gemeente.

Het water op de Peelrandbreuklijn is bruin van kleur. Dit komt vanwege de hoge concentratie aan ijzer en organisch materiaal dat hier in de bodem ligt. Het water rondom deze breuklijn is afkomstig uit diepere aardlagen dan ander grondwater. Het grondwater legt hierdoor een langere weg af naar het oppervlakte en neemt onderweg ijzerhoudende mineralen en organische stoffen mee uit de bodem. Op sommige plekken in Boekel komt dit grondwater makkelijker aan de oppervlakte, wat bijzondere vegetatie en natuurgebieden met zich meebrengt.

De aanwezigheid van deze breuklijn biedt kansen voor natuurbeheer en recreatie. Met de inrichting van het groen houden we rekening met de aanwezigheid van de Peelrandbreuk. Waar mogelijk accentueren we deze in het landschap en maken we deze beleefbaar.

4.2. Nevenstructuur

De nevenstructuur bestaat uit de alle groenonderdelen die van waarde op dorpsniveau. Binnen deze structuur vallen nevenstructuur bomenlanen en recreatie- en verblijfsplekken (speelplekken).

Nevenstructuur bomenlanen

De nevenstructuurlijnen hebben net zoals de hoofdstructuurlijnen een verkeersgeleidende en verbindende functie. De nevenstructuurlijnen zijn meer gericht op de lokale inrichting. Dit houdt in dat de nevenstructuurlijnen die voorkomen binnen de dorpsgrenzen, de wijken binnen de dorpen met elkaar verbinden.

Recreatie- en verblijfsplekken (speelplekken)

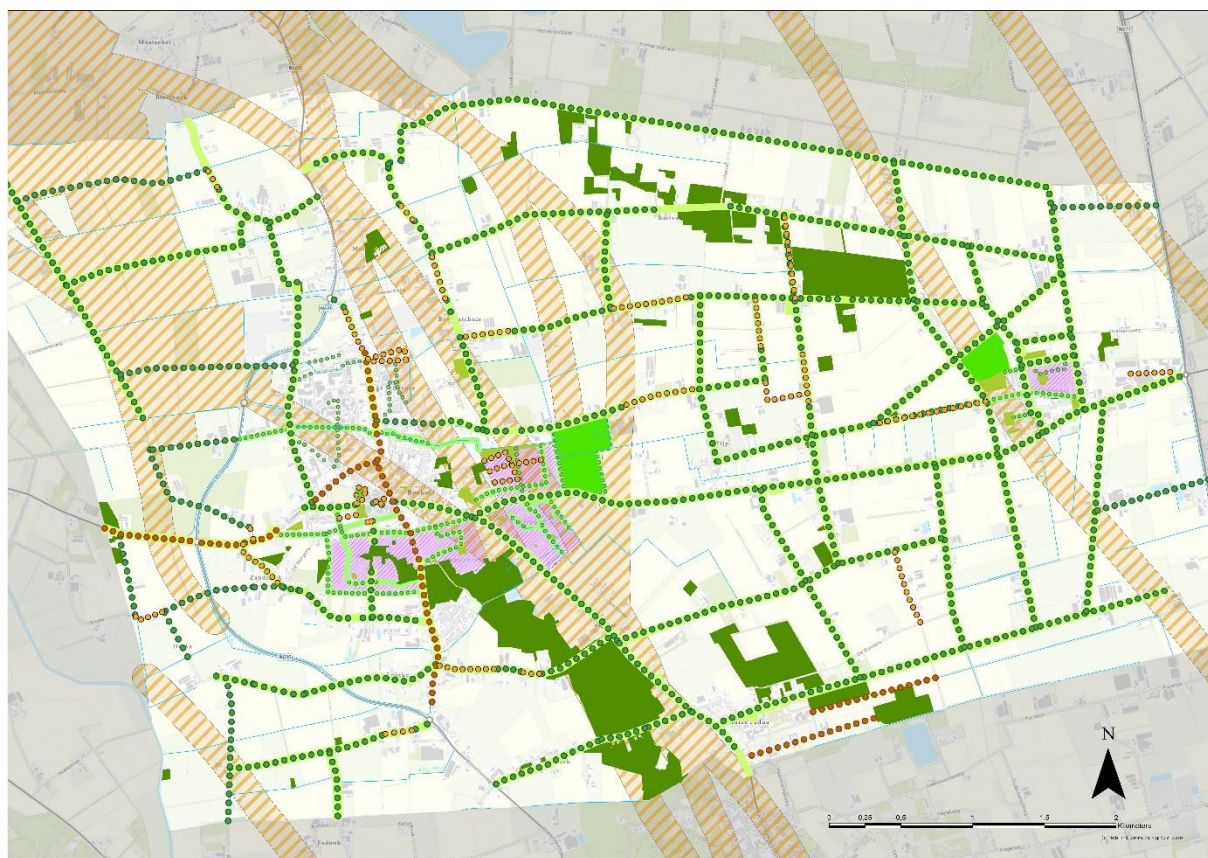
Speelplekken zijn plekken waar kinderen spelen en volwassenen elkaar ontmoeten. De inrichting van speelplekken is in eerste instantie gericht op spelen. Een aangenaam klimaat creëren met groen is op deze plaatsen belangrijk. Ook kan groen uitnodigend werken om te komen spelen.

Afbeelding 4.3: Speeltuin Hoogveld-Grootveld.

4.3. Vergroeningskansen groenstructuur

Tijdens het opstellen van dit Programma Groen heeft een veldinventarisatie plaatsgevonden op basis van de huidige groenstructuur. Hieruit zijn een aantal locaties in Boekel, Venhorst en het buitengebied gerold waar vergroening nodig is om de groenstructuur anno 2024 te versterken. In onderstaande kaart (zie afbeelding 4.4) zijn de vergroeningskansen in het oranje weergegeven. Deze vergroeningsopgaven zijn in de uitvoeringagenda (zie hoofdstuk 6) per locatie uitgewerkt en voorzien van een globale kostenindicatie. Ook staan in de kaart 'projecten wijkvergroeningen' weergegeven. In deze wijken vindt de komende jaren een integrale herinrichting plaats waarbij de wijken ook worden vergroend.

- Toekomst kansen**
- Kansen
 - Project wijkvergroening
- Hoofdstructuur**
- Historische plekken
 - Bomenlaan
 - Groen gekoppeld aan Hoofdstructuur
 - Waterloop
 - Recreatie- en verblijfsplekken
 - Ecologische structuur
 - Breuklijn gebied
- Nevenstructuur**
- Bomenlaan
 - Recreatie- en verblijfsplekken
 - Groen gekoppeld aan Nevenstructuur

Afbeelding 4.4: Groenstructuurkaart gemeente Boekel inclusief vergroeningskansen.

5. Groenbeheer

In het groenbeheerplan leggen we aan de hand van de gekozen beleidsrichtingen de kaders en uitgangspunten voor beheer en onderhoud vast. Verder staan in dit hoofdstuk maatregelen voor meer ecologisch beheer, uitvoering van het onderhoud volgens beeldkwaliteit, cyclisch of planmatig onderhoud, beheer door inwoners en de samenwerking met externe aannemers/SW-organisaties.

5.1. Organisatie van het groenbeheer

Het beheer van gemeentelijk groen speelt een belangrijke rol in de beleving van de openbare ruimte door de inwoners van de gemeente Boekel. Het groenbeheersysteem van de gemeente biedt een gedetailleerd overzicht van het gemeentelijke groenareaal, waarmee inzicht wordt verkregen in de verdeling en het beheer van deze groenvakken. Op basis van de beschikbare gegevens zijn verschillende vergelijkingen gemaakt, waarbij duidelijk wordt dat het groen binnen de bebouwde kom aanzienlijk minder is dan in het buitengebied. Dit verschil komt vooral door de aanwezigheid van bosgebieden, extensief grasland en watergangen in het buitengebied. Het onderstaande overzicht geeft een gedetailleerd beeld van de oppervlakten van verschillende groenvakken in Boekel, Venhorst en het buitengebied.

Oppervlakte in m ²	Locatie			
Beheergroep	Boekel	Venhorst	Buiten kernen	Eindtotaal
Begraasd terrein	11.006	0	4.059	15.065
Beschermde bosgebied	0	0	1.941.670	1.941.670
Bodembedekkers	8.904	2.191	0	11.095
Bos	23.690	0	372.401	396.091
Bosplantsoen	49.768	4.458	193.460	247.686
Braakliggend	2.773	1.016	2.128	5.917
Gras extensief	71.531	15.983	756.881	844.395
Gras intensief	86.192	31.046	23.104	140.343
Grasstenen	265	471	58	793
Hagen	17.894	4.613	1.898	24.406
Heesters	14.496	5.354	425	20.275
Illegaal gebruik	1.795	966	245	3.006
In gebruik gegeven	2.496	2.565	36	5.097
Oever	11.162	2.573	193.711	207.445
Overig	27.360	2.194	269.251	298.805
Plantenbakken	4	0	0	4
Rozen	953	179	0	1.132
Ruigte	3.475	0	464	3.939
Struikrozen	1.541	190	0	1.731
Vaste planten	2.062	1.361	0	3.423
Verwijderen	460	60	0	520
Wadi	2.008	0	0	2.008
Watergangen	5.040	1.490	121.795	128.325
Wisselperken	0	0	278	278
Zandberm	47	0	59	106
Eindtotaal	344.921	76.710	3.881.923	4.303.555

Gemeentelijk groen/bomenareaal

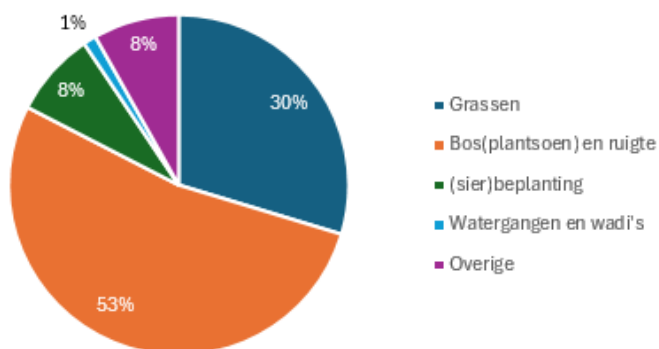
De gemeente Boekel heeft in haar groenbeheersysteem al het gemeentelijke groen inzichtelijk. Op basis van deze gegevens zijn hieronder verschillende vergelijkingen gemaakt.

Groenvakken:

In totaal beschikt de gemeente over ruim 43.000 are groen (zie ook de tabel in paragraaf 5.1). De hoeveelheid groen binnen de bebouwde kom (4.216 are) in Boekel en Venhorst is aanzienlijk minder dan het groene gemeentelijk eigendom in het buitengebied. Dit komt vooral door de grote hoeveelheid bos, extensief gras (bermen) en watergangen die zich in het buitengebied bevinden.

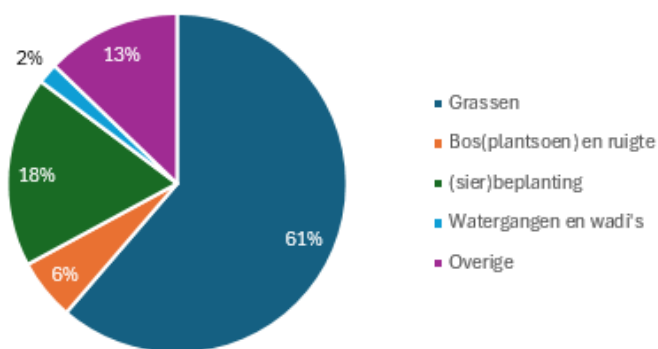
Als alleen naar het groen binnen de bebouwde kom wordt gekeken, valt het op dat in Boekel meer dan de helft van het oppervlak uit bos/bosplantsoen en ruigte bestaat. Dit komt vooral omdat zich hier een groot deel van het beschermd bosgebied bevindt. In Venhorst zijn het juist de grassen (gazons en kruidenrijke grasvelden) die de meerderheid vormen. Hierin zijn onder andere de grote speeltuinen en het evenemententerrein meegenomen. Het aandeel (sier)beplanting is in beide kernen laag, waarbij in Venhorst gemiddeld meer (sier)beplanting aanwezig is. De gemiddelde oppervlaktes voor watergangen/wadi's en overige groen (in gebruik gegeven, illegaal gebruik, zandberm, et cetera) zijn nagenoeg gelijk in de kernen.

Boekel

Afbeelding 5.1: Het aandeel groenareaal in Boekel.

Venhorst

Afbeelding 5.2: Het aandeel groenareaal in Venhorst.

Bomen:

In de gehele gemeente Boekel staan ruim 14.000 bomen. Precies de helft van het bomenareaal bestaat uit Quercus robur (Zomereik). Verder is het assortiment heel divers aan soorten.

Latijnse naam	Nederlandse Naam	Aantal bomen	%
Quercus robur	Zomereik	7.196	50%
Tilia europaea	Hollandse linde	878	6%
Fagus sylvatica	Beuk	735	5%
Quercus rubra	Amerikaanse eik	715	5%
Betula pendula	Ruwe berk	575	4%
Platanus hispanica	Gewone plataan	364	3%
Overige bomen	Diverse soorten	3.925	27%
Totaal aantal bomen		14.388	

In de leeftijdsopbouw van het bomenbestand valt op dat zo'n 60-80% van de bomen vóór 1980 zijn aangeplant. Van de Quercus is dit zelfs 75-90% van de bomen.

Periode van aanplant	Aantal bomen (totaal)		Aantal bomen (Quercus robur)	
< 1950	4.414	31%	3.067	43%
1955-1980	4.364	30%	2.321	32%
1985-2000	2.104	15%	410	6%
2000-2020	824	6%	98	1%
>2020	193	1%	13	0%
Aanplantdatum onbekend	2.489	17%	1.287	18%
	14.388	100%	7.196	100%

Conclusie:

In de opbouw van het groenareaal is duidelijk te zien dat de gemeente Boekel een landelijke gemeente is. Het natuurlijke groen (zoals bosplantsoen, ruigte en extensief gras) voert de boventoon, al is meer culturele beplanting (heesters, hagen, bodembedekkers, et cetera) vooral in de woonomgeving van groot belang voor het woongenot. Het areaal bomen is monotoon (grote hoeveelheid Quercus robur) en heeft weinig verschil in leeftijden. Deze oudere bomen geven natuurlijk een mooi groen beeld in de gemeente, maar de leeftijdsopbouw is ook een risico omdat veel bomen op termijn in dezelfde periode vervangen moeten worden.

Dagelijks beheer en onderhoud

Het openbaar groen in de dorpen en het buitengebied levert een belangrijke bijdrage aan de uitstraling van de gemeente. De mate waarin blad, onkruid of versleten beplanting en open plekken aanwezig zijn bepaald hoe de kwaliteit van de openbare ruimte ervaren wordt. Met de uitvoering van beheer en onderhoud heeft de gemeente hier invloed op. Binnen de gemeente is dit als volgt georganiseerd:

Vorbereiding en toezicht/directievoering:

Binnen de gemeentelijke organisatie is een toezichthouder groen verantwoordelijk voor:

- Aansturing en toezicht op het dagelijks beheer en onderhoud op groen, bomen en bermen.
- Toezicht op groen binnen nieuwbouwlocaties.
- Contact met inwoners/afhandeling van meldingen.
- Vorbereiding van onderhouds- en uitvoeringsplannen/agenda's.
- Aanspreekpunt voor instanties zoals het Waterschap Aa en Maas, Bosgroep Zuid, natuurverenigingen enzovoorts.

Samenwerking met IBN:

Voor de uitvoering van het dagelijks beheer en onderhoud werkt de gemeente samen met IBN, de sociale werkvoorziening in de regio. Op hoofdlijnen zijn met IBN de volgende afspraken gemaakt over het type werkzaamheden die ze uitvoeren:

- Onderhoud gazons.
- Knotten en verwijderen van stamschotten.
- (Blok)hagen knippen .
- Natuurlijk beheer (snoeien, onkruidbeheersing) van beplanting en hagen .
- Zwerfvuil beheersing in beplanting en op verharding.

Hybride/bouwteamovereenkomst:

De samenwerking tussen de gemeente Boekel en IBN is vastgelegd in een bouwteamovereenkomst. Dit is een samenwerkingsmodel waarbij gemeente en IBN gelijkwaardig zijn en intensief samenwerken om het onderhoud van de openbare ruimte zo optimaal mogelijk te organiseren en daarbij meer aandacht te hebben voor actuele thema's als klimaat en biodiversiteit.

Inzet van derden:

Werkzaamheden die erg specialistisch zijn of waar veel capaciteit en/of specifiek materieel voor nodig is besteedt de gemeente uit aan gespecialiseerde aannemers. Hierbij valt te denken aan:

- Onderhoud van bomen.
- Maaien van bermen, sloten, poelen en vijvers (als in eigendom van de gemeente).
- Bestrijding van ziektes, plagen en ongewenste exoten met daarvoor bestemde werkwijzen.

Ook wordt bij het beheer en onderhoud van onder andere bos- en natuurgebieden vaak samengewerkt met de natuurorganisaties, Bosgroep Zuid en de natuurverenigingen in de gemeente. Daarnaast stimuleert de gemeente inwoners om zelf mee te helpen bij het onderhoud van de openbare ruimte (zie 5.5 Groenbeheer en participatie).

Groot onderhoud en reconstructies

Net als alle inrichtingselementen in de openbare ruimte heeft ook groen een bepaalde levensduur. Deze levensduur kan door het juiste gebruik of onderhoud worden verlengd maar op termijn moet ook het best onderhouden plantvak een keer vervangen worden. Voor renovatie of vervanging van groen is op het moment van vaststelling van dit plan een beperkt budget beschikbaar. Groen lift vooral mee bij wijk/straatrenovaties, waardoor een planmatige vervanging van groen meestal niet mogelijk is.

Overzicht aanplant per jaar en per categorie

De afgelopen jaren hebben wij ons actief ingezet om de natuur en de biodiversiteit te vergroten. In onderstaand overzicht is te zien wat in deze periode is gedaan.

Aanplantjaar	Bomen	Bosplantsoen	Bloemenmengsel	Bos	Natuurgebied	Vogelrustgebied	Voedselbos
2019	107						
2020	2						
2021	74			7.700	11.500		
2022	0		16.485			11.200	
2023	314	1.000	9.000		3.300		3.350
2024	132	2.300			1.500		
Totaal	629	3.300	25.485	7.700	16.300	11.200	3.350

Bomen zijn in stuks, overige aantallen in m²

In deze periode is er:

- Een mooie toename zichtbaar in het aantal aangeplante bomen en bosplantsoen, waarmee we bijdragen aan het toekomstig tegengaan van hittestress, CO2 opslag en een gezonde en fijne leefomgeving. Hierbij zijn er op diverse plekken bomen/bosplantsoen geplant waar wij kansen zagen, denk hierbij aan het Goor, de Vlonder, Langstraat, etc.
- Er is geïnvesteerd in het herstel en de uitbreiding van natuurgebieden, met aandacht voor biodiversiteit, landschappelijke kwaliteit, klimaatadaptatie en de Peelrandbreuk. Denk hierbij vooral aan restpercelen van de Randweg en het natuurgebied de Putakker.

- Bloemenmengsels zijn ingezaaid ter bevordering van de insectenpopulaties zoals bijen en vlinders, denk hierbij aan het perceel aan de Voskuilenheuvel.
- Geïnvesteed in het opzetten van een voedselbos bij de volkstuinten aan de Wanroijseweg. Dit ter gebruik van educatie en ecologie.

Een volgende stap in onze ambitie

De inzet van de afgelopen jaren geeft aan dat we streven naar een duurzame en groene leefomgeving. Daarnaast staan we voor grote uitdagingen waar wij op in moeten spelen: klimaatverandering, afnemende biodiversiteit en een groeiende druk op de openbare ruimte vragen om méér inzet.

Met dit programma en in het bijzonder de projecten in de uitvoeringsagenda zetten we een volgende stap in onze ambitie. Het is geen voortzetting van het bestaande, maar een structurele verbetering en uitbreiding van het groenbeleid. Het betreft hierbij niet alleen nieuwe aanplant, maar juist ook het revitaliseren van hetgeen we al hebben om dit op een toekomstbestendige manier in leven te houden.

Door het jaarlijks reserveren van een budget voor vervanging van groen wordt bijgedragen aan:

- Verzekering van de instandhouding van de groenstructuur.
- Kleine vervangingen kunnen ad-hoc worden uitgevoerd zonder omslachtige budgetaanvragen. Waardoor probleemlocaties sneller aangepakt kunnen worden.
- Onverwachte kosten blijven uit.
- Door geleidelijke vervanging worden grote eenmalige uitgaven voorkomen.

De jaarlijkse totale kosten voor vervanging van beplanting kunnen op basis van een aantal uitgangspunten theoretisch bepaald worden. Per beheergroep wordt op basis van areaal, gemiddelde levensduur en een gemiddelde eenheidsprijs voor vervanging een inschatting gemaakt van het jaarlijks benodigde vervangingsbudget. De prijzen zijn exclusief kosten voor ontwerp en nazorg.

Beheergroep	Areaal (m2)	Gemiddelde levensduur	Vervangingskosten	Theoretische vervangingswaarde	Jaarkosten
Bodembedekkers	11.095	30	€ 26,80	€ 297.346	€ 9.912
Hagen	24.406	30	€ 34,60	€ 844.446	€ 28.148
Heesters	20.275	30	€ 23,60	€ 478.491	€ 15.950
Rozen/Struikrozen	2.863	20	€ 23,30	€ 66.714	€ 3.336
Vaste planten	3.423	15	€ 37,50	€ 128.346	€ 8.556
Bosplantsoen/ruigte	251.626	50	€ 6,10	€ 1.534.916	€ 30.698
Gras (intensief/extensief)	984.737	40	€ 2,20	€ 2.166.422	€ 54.161
Totaal				€ 5.516.680	€ 150.760

In de praktijk blijkt vaak dat beplanting langer blijft staan dan de gemiddelde levensduur. Zeker met goed onderhoud hoeft dit geen gevolg te hebben voor de kwaliteit van het groen. De ervaring leert dan ook dat de theoretisch bepaalde jaarkosten in werkelijkheid lager liggen. Ook wanneer daarnaast slimme koppelingen gemaakt worden met wijk/straatrenovaties is een minder groot budget nodig voor vervanging van groen wat echt aan het eind van de levensduur is.

We hebben een redelijk goed beeld van wat er aan beplanting vervangen moet worden. Dit weten we door inventarisaties, schouwrondes en op basis van meldingen. Op basis van deze informatie weten we dat het huidige budget onvoldoende is om alle noodzakelijke vervangingen tijdig en effectief uit te voeren. We willen daarom het vervangingsbudget verhogen om aan de huidige en toekomstige behoeften te voldoen. Door slimme keuzes te maken verwachten wij niet dat het budget van €150.000 zoals uit de analyse komt benodigd is, maar willen we wel een stap zetten door hier €50.000 per jaar voor te begroten.

Databeheer

Het is noodzakelijk dat de gemeente de beheergegevens van het groen op orde heeft en up-to-date houdt. Daarmee kan een betrouwbaar en actueel inzicht gegeven worden in de te verwachte onderhoudskosten en het te beheren areaal.

- Beheergegevens zijn vastgelegd in IAsset, het gemeentelijk beheersysteem. De data moeten regelmatig bijgewerkt en gemuteerd worden zodat nieuwe situaties inzichtelijk zijn voor de beheerder/aannemer en voor begrotingen gerekend wordt met actuele areaaldata. De huidige beheergegevens zijn niet volledig up-to-date. Het is daarom wenselijk een controle te doen op de volledigheid van arealen en ingevulde kenmerken, zodat daarna het beheersysteem bijgewerkt kan worden.
- Met de aannemers zijn afspraken gemaakt over het doorgeven van mutaties. Zij voeren deze veranderingen in via hun eigen systemen die daarna gemuteerd worden, waarna deze door de databeheerder van de gemeente worden gecontroleerd.
- Naar inwoners zijn we open over ons databeheer. We maken het daarom kaartmateriaal openbaar over ons gemeentelijk groenareaal.

5.2. Groenbeheer en (groen)beleving

Het beheer en onderhoud van de openbare ruimte is voor een groot deel bepalend voor hoe mensen de openbare ruimte beleven en waarderen. Uit onderzoek (onder andere van de WUR) blijkt dat mensen pas open staan voor het waarderen van andere kwaliteiten in de openbare ruimte (bijvoorbeeld een gevarieerde inrichting of investering in educatieve maatregelen) als de basis op orde is. Dat kwam ook naar voren tijdens de participatiebijeenkomst. Inwoners gaven aan dat verzorging van het groen eerste prioriteit moet zijn en dat thema's als biodiversiteit en klimaat daarop volgen. Om de beleving van groen dus echt te waarderen is het noodzakelijk dat de openbare ruimte schoon, heel en veilig is. In gemeente Boekel wordt binnen de samenwerking met aannemers gezocht naar mogelijkheden om met natuurlijk beheer deze basis op orde te houden.

Beeldgericht werken versus effect gestuurd beheer

Bij het dagelijks beheer van de openbare ruimte wordt gebruik gemaakt van het principe "beeldgericht werken". Deze werkwijze beschrijft voor een vijftal kwaliteitsniveaus (A+ t/m D) waaraan de openbare ruimte moet voldoen. Kwaliteitsniveau A+ is het hoogst haalbare, kwaliteitsniveau D het laagste. In de gemeente Boekel is afgesproken dat de openbare ruimte minimaal moet voldoen aan kwaliteitsniveau B met uitzondering van het centrumgebied waar kwaliteitsniveau A geldt. De normen waaraan voldaan moet worden zijn vastgelegd in de schaalbalken uit de Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte 2023 (CROW).

Groen-beplanting-struikrozen-overgroei randen verharding of gras				
A+	A	B	C	D
				
De rand van de verharding of het gras is volledig zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is goed zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is redelijk zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is nauwelijks zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is niet zichtbaar.
gemiddelde lengte overgroeïende beplanting	gemiddelde lengte overgroeïende beplanting	gemiddelde lengte overgroeïende beplanting	gemiddelde lengte overgroeïende beplanting	gemiddelde lengte overgroeïende beplanting
0 cm per 100 m ¹	≤ 5 cm per 100 m ¹	≤ 15 cm per 100 m ¹	≤ 25 cm per 100 m ¹	> 25 cm per 100 m ¹
lengte overgroeïende beplanting	lengte overgroeïende beplanting	lengte overgroeïende beplanting	lengte overgroeïende beplanting	lengte overgroeïende beplanting
0 cm	≤ 30 cm	≤ 30 cm	≤ 45 cm	> 45 cm

Afbeelding 5.3: Kwaliteitsniveaus afkomstig uit de Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte.

Steeds vaker maakt de gemeente voor specifieke locaties een uitzondering op beeldgericht werken en wordt “effect gestuurd beheer” toegepast. Bijvoorbeeld voor meer biodiversiteit in de kruidenrijke bermen. De doelstelling of het gewenste eindbeeld van de bermen bepaald dan wel maaieregime wordt toegepast. Door middel van monitoring wordt gecontroleerd of het gevoerde beheer het gewenste effect heeft. Vandaar ook de term “effect gestuurd beheer”.

Effect gestuurd beheer kan ook op ander beheer worden toegepast zoals het stimuleren van participatie of een bijdrage leveren aan klimaatadaptatie. In de toekomst zal steeds vaker een afweging gemaakt worden om (onderdelen van) de openbare ruimte effect gestuurd te gaan beheren.

Onkruidbeheersing

Onkruidbeheersing vindt plaats in plantsoenen en op verharding. Op verharding gebeurt de onkruidbestrijding mechanisch door te vegen en borstelen. In de plantsoenen wordt onkruid handmatig bestreden. In het verleden gebeurde dit vooral door middel van schoffelen, nu worden proeven gedaan met het plukken van onkruid om zo min mogelijk te moeten schoffelen.

Door het effect gestuurd beheer wordt niet op alle plaatsen dezelfde hoeveelheid onkruidbeheersing uitgevoerd. Afwegingen hierbij zijn:

Onkruid mag geen belemmering opleveren voor het gebruik van verhardingen, dit geldt zowel voor de voegen van de verharding (oppervlakte) als voor overgroei vanuit plantvakken.

- Centrumgebieden en entrees van de kernen zijn zichtlocaties die een verzorgde uitstraling moeten hebben. Hier is een hoger onderhoudsniveau gewenst (beeldkwaliteit A). Onkruid wordt daarom eerder verwijderd.
- Bij natuurlijke beplanting zoals bosplantsoenen en struweel is de aanwezigheid van onkruid geen directe belemmering voor het nettheidsbeeld of de vitaliteit van de beplanting. Bij deze beplanting vindt onkruidbestrijding daarom zeer beperkt plaats.
- Bij nieuwe aanplant van plantsoenen is extra aandacht voor onkruidbeheersing zodat het plantvak sneller dicht groeit. Het onderhoud van nieuwe plantsoenen wordt in het eerste jaar na aanplant bij de aannemer weggelegd die de aanleg heeft verzorgd.

Zwerfafval ruimen

Een andere activiteit die van invloed is op hoe mensen de openbare ruimte beleven is de aanwezigheid van zwerfvuil. Locaties met (veel) zwerfvuil worden snel als verloederd of onaangenaam

gevonden. Het ruimen van zwerfafval is daarom een belangrijk onderdeel van beheer van de openbare ruimte. Ook hierbij geldt dat zichtlocaties en hotspots extra aandacht krijgen. Daarnaast zijn in de gemeente verschillende ZAP'ers (Zwerfafval Participatie) aanwezig die de gemeente ondersteunen bij het opruimen van zwerfafval.

Zichtbare en beleefbare landschapkenmerken

Waterlopen

De gemeente Boekel kent veel waterlopen. We willen enkele van deze waterlopen aantrekkelijker en meer beleefbaar maken. Veel waterlopen zijn in eigendom van het Waterschap Aa & Maas. Langs deze waterlopen mag gewandeld worden. Sterker nog, langs enkele waterlopen ligt het knooppuntennetwerk waardoor wandelen en beleven gestimuleerd wordt. Het waterschap past haar beheer hier niet op aan, dus het kan wel eens voorkomen dat de paden wat lastiger te bewandelen zijn. De waterlopen hebben verschillende ambities. Zo willen we wandelen weer mogelijk maken langs de Zandhoekse Loop, omdat deze door de komst van de Randweg niet meer gebruikt kan worden. Daarnaast heeft het waterschap een ambitie bij de Landmeersche Loop voor een natuurvriendelijke oever en zijn we momenteel bezig met de ecologische verbingszone Meerkensloop.

Het onderhoud van de waterlopen die in eigendom zijn van het waterschap liggen volledig bij waterschap Aa en Maas. Er wordt in overeenstemming met de "Onderhoudsverordening waterschap Aa en Maas" onderhoud uitgevoerd. Bij waterlopen waar het waterschap onderhoudswerkzaamheden uitvoert hebben wij wat betreft het maaisel een ontvangstplicht waardoor we het maaisel dat gedoneerd wordt moeten opruimen. De zaksloten die in eigendom zijn van de gemeente Boekel worden om het jaar gemaaid. Dit sluit aan op het bermenbeheer. We zijn in het verleden overgegaan op een meer ecologische manier van maaien waarbij we jaarlijks één zijde van de weg maaien en ruimen. Klepelbeheer vindt niet meer plaats.

Peelrandbreuk

De gemeente is aangesloten bij het samenwerkingsverband Geopark Peelhorst en Maasvallei. Binnen dit verband zijn verschillende gemeentes uit Noord-Brabant en Limburg, provincie Noord-Brabant en waterschap Aa en Maas betrokken. Ons doel is om het systeem van breuken, horsten en slenken zichtbaar en beleefbaar te maken voor een groter publiek en dit unieke verschijnsel zo veel mogelijk te beschermen.

Het hoofddoel is om de UNESCO Geopark status te verkrijgen. De gemeente is hierin zeer actief. Zo zetten we ons in op diverse projecten waar we de breuken proberen te beschermen en beleefbaar te maken. Denk hierbij aan:

- Nieuwbouwwijk de Burgt met de parkzone waarin de breuken beschermd worden.
- Het natuurgebied bij de Putakker waarin we een perceel volledig hebben ingericht om de breuken te beleven.
- Het Peelrandbreukparkje bij de Donk met informatie.
- De educatietuin op de Dooleggen.

Daarnaast is in het beleid opgenomen dat toekomstige ontwikkelingen geen nadelige gevolgen mogen hebben voor breuken en wijst verschijnselen.

Natte en droge ecologische verbingszones

Een ecologische verbingszone (EVZ) is een verbinder tussen natuurgebieden die deel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur. Deze zones worden aangelegd om dieren en planten de mogelijkheid te bieden zich vrij tussen natuurgebieden te verplaatsen, waardoor isolatie van natuurgebieden wordt voorkomen. Binnen de gemeente Boekel heeft de provincie Noord-Brabant enkele locaties aan de noordzijde van de gemeente aangewezen voor het inrichten van een verbingszone. Het beleid is gericht op een gezamenlijke aanpak waarbij waterschappen, gemeenten en eventueel natuurbeheerders samenwerken aan de realisatie van EVZ's. Met dit beleid zet de gemeente Boekel zich actief in voor de totstandkoming van deze zones.

Onderhoud van de EVZ's

De gronden blijven in eigendom van het Waterschap Aa en Maas. Ook het ecologisch onderhoud zal door hen worden uitgevoerd waarbij de gemeente Boekel 50% van de onderhoudskosten betaalt.

Afbeelding 5.4: EVZ Hemelrijk tot de Leijgraaf.

EVZ Hemelrijk tot de Leijgraaf

Deze EVZ wordt de "natte EVZ" genoemd, omdat deze langs een waterloop loopt en de waterloop zelf een belangrijke rol speelt in de ecologische inrichting. De verbindingzone loopt deels door de gemeente Boekel en deels door de gemeente Maashorst (zie afbeelding 5.4). Het waterschap heeft inmiddels een groot deel van de benodigde gronden in eigendom en zal deze gronden inrichten voor ecologisch gebruik.

EVZ Scheidingsweg tot bosgebied Odiliapeel

Deze EVZ, die nog niet gerealiseerd is, ligt op de grens van de gemeenten Boekel en Maashorst (zie afbeelding 5.4). Vanwege het gebrek aan ambitie vanuit het waterschap wordt deze zone aangeduid als de "droge EVZ". De realisatie is afhankelijk van de bereidheid van grondeigenaren. Mogelijke strategieën zijn het koppelen van de realisatie aan lokale ontwikkelingen of het aankopen van gronden. Samenwerking met de gemeente Maashorst zal hierbij essentieel zijn.

5.3. Groenbeheer en biodiversiteit

Het beheer en onderhoud van de openbare ruimte draagt niet alleen bij aan de esthetiek, maar ook aan de bescherming en bevordering van de biodiversiteit. Tegelijkertijd brengt het uitvoeren van werkzaamheden risico's met zich mee voor beschermde flora en fauna. Het is essentieel dat de gemeente in kaart heeft waar beschermde flora en fauna zich bevindt en dat aannemers hun medewerkers trainen om volgens deze code te werken. Momenteel ontbreekt een volledig overzicht van beschermde soorten in Boekel, wat de bescherming van dier- en plantsoorten bemoeilijkt. Daarom wordt een natuurwaardenkaart opgesteld om deze informatie te centraliseren en de bescherming te versterken.

Bescherming flora en fauna

Het uitvoeren van beheer- en onderhoud stimuleert de ontwikkeling van natuur en biodiversiteit maar kan ook risico's geven voor beschermde flora en fauna. Om te voorkomen dat voor elke handeling een ontheffing nodig is, wordt gewerkt volgens de gedragscode soortenbescherming. Hierin wordt (procesmatig) omschreven hoe we met risico's omgaan in het kader van het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden.

Om gebruik te maken van deze gedragscode is het noodzakelijk dat de gemeente Boekel in beeld heeft waar zich beschermde flora en fauna bevindt. Van de aannemers wordt vervolgens verwacht dat hun medewerkers voldoende zijn opgeleid in het werken volgens deze gedragscode zodat zij de beschikbare informatie kunnen doorvoeren (en aanvullen) tijdens de uitvoering van hun werkzaamheden.

De gemeente Boekel heeft op dit moment geen compleet overzicht van de beschermde flora en fauna in de gemeente. Veel data zijn versnipperd aanwezig, verouderd of zit bij andere organisaties zoals de natuurverenigingen. Voor een betere bescherming van flora en fauna is het noodzakelijk deze in kaart te brengen op een natuurwaardenkaart.

Ecologisch beheer

Ecologisch beheer heeft als doel het beschermen van bestaande flora en fauna en het ontwikkelen van meer soorten diversiteit binnen de gemeente. Ecologisch beheer vindt op verschillende manieren plaats:

Ecologisch bermbeheer	- Doel: soortenrijkdom in de bermen/verschrallingsbeheer. - Maaifrequentie: 1x per 2 jaar. Het ene jaar worden de even sloten gemaaid en het andere jaar de oneven sloten. - Maaien meterstroken en zichthoeven: 2x per jaar of intensiever als de locatie daarom vraagt.
Gefaseerd uitvoeren van werkzaamheden	- Maaibeheer: Alle gazons in de woonwijken worden op dezelfde manier onderhouden (beeldkwaliteit B). Een aanpassing van het maaibeheer draagt bij aan het vergroten van de diversiteit en gradiënten in de openbare ruimte. Uitgangspunten hierbij zijn: - Gazons blijven altijd de gebruiksfunctie behouden. - Voor het bepalen van de locaties waar extensief maaibeheer wordt toegepast stellen we een afwegingskader, wat zorgt voor eenduidigheid en uitlegbaarheid van de aanpassing in het maaibeheer. - De resultaten van het aangepaste maaibeheer worden gemonitord. Hierbij kan samengewerkt worden met belangenorganisaties en buurt/wijkverenigingen. - Snoeien/dunning: voor het behoud van schuil- en foerageermogelijkheden is het relevant om bij het snoeien van beplanting altijd een deel van de beplanting te laten staan. Uitgangspunten hierbij zijn: - Snœi nooit alle plantvakken in de straat in één keer, maar bijvoorbeeld het ene jaar de linkerkant en het andere jaar de rechterkant. - Dun het bosplantsoen minimaal zodanig dat tweederde van het plantsoen blijft staan of dun pleksgewijs uit waarbij vooral de grote heesters worden teruggezet of de randen worden uitgedund.
(Her)gebruik van vrijgekomen materialen	- Blad wat op grasvelden valt gebruiken als mulch. - Takhout/takrillen. - Snœihout versnipperen. - Boomstammen gebruiken als afscheiding, bankjes, et cetera.

Wanneer gefaseerd gewerkt wordt roept dit nogal eens vragen op bij inwoners. Het is belangrijk inwoners te informeren over waarom maar een deel van de beplanting is gesnoeid of een deel van het gazon wordt gemaaid. In paragraaf staat 5.4 beschreven hoe de gemeente Boekel inwoners hierover informeert.

Beheersing van exoten, ziektes en plagen

Bestrijding wordt alleen toegepast wanneer de volksgezondheid of de veiligheid van de omgeving in het geding komt. De methoden die hiervoor gebruikt worden zijn handmatig, mechanisch of biologisch, waarbij natuurlijke vijanden worden ingezet. Het gebruik van (biologische) bestrijdingsmiddelen is alleen toegestaan als de voorgaande methoden onvoldoende effectief blijken te zijn. Chemische bestrijding wordt slechts overwogen wanneer geen van de andere methoden toereikend is en er geen alternatief beschikbaar is.

Exoten	Aanpak
Japanse duizendknoop	De Japanse Duizendknoop (JDK) is een invasieve exoot met een enorme groei­kracht en sterke drang om zich uit te breiden. Hierdoor ver­dringt de plant in­heemse soorten. Je vindt de JDK vaak in bermen en langs water­gan­gen, maar ook andere plekken zijn mogelijk. In de gemeente Boekel zijn de groeilocaties van de JDK in kaart gebracht. De meeste planten zijn behandeld en op de meeste plekken inmiddels volledig verwijderd. Door regelmatig te monitoren, worden behandelde locaties gecontroleerd op hergroei. Zodra nieuwe locaties met JDK worden ge­signaleerd, wordt de plant opnieuw behandeld.
Reuzenberenklauw	De reuzenberenklauw komt vaak voor langs wegen en in bosschages. Bij aanraking kan de plant blaren veroorzaken. Daarom verwijdert de gemeente Boekel alle planten door ze uit te steken voordat ze zaad kunnen vormen.
Knolcyperus	De knolcyperus kan voornamelijk voor agrariërs grote schade veroorzaken. Partijen die besmet zijn met de knolcyperus moeten worden vernietigd. Op het moment dat we constateren dat de knolcyperus aanwezig is op openbare grond verwijderen we deze actief om problemen zo veel mogelijk te voorkomen.
Waterteunisbloem	De waterteunisbloem is een waterplant die wortelt in de oeverzone en zich snel verspreidt. We maaien de waterteunisbloem vóór de bloeiperiode zodat de plant zich niet verder kan uitbreiden.
Ziektes/plagen en aantastingen	Aanpak
Eikenprocessierups	De eikenprocessierups is de rups van een nachtvlinder waarvan de haren gezondheidsklachten kunnen veroorzaken. De gemeente heeft geïnvesteerd in een natuurlijke bestrijding door het aantrekken van natuurlijke vijanden. Sinds 2024 worden er geen (biologische) bestrijdingsmiddelen meer gebruikt. We evalueren elk jaar de situatie en passen onze aanpak hierop aan. Voorlopig blijkt de natuurlijke bestrijding effectief.
Essentaksterfte	De bladeren van Essen kunnen worden aangetast door een schimmel waardoor takken kunnen afsterven. De essentaksterfte is beperkt aanwezig. In houtsingels in het buitengebied komt de sterfte af en toe wel voor. Als we essentaksterfte constateren dan worden de bomen meestal gekapt omdat er geen bladbezetting is. In de houtsingels wordt hier niet actief op gecontroleerd.
Kastanjabloedingsziekte	De kastanjabloedingsziekte komt voor op de bast van paardenkastanjes. Hier ontstaan roestbruine vochtige plekken die gaan bloeden met een stroperige vloeistof. Hieronder sterft het weefsel af. De ziekte kan ervoor zorgen dat de kastanjes doodgaan. Om goed zicht te houden op de verspreiding van de ziekte worden alle paardenkastanjes ouder dan dertig jaar, jaarlijks gecontroleerd.
Iepziekte	De iepziekte is een ziekte onder iepen, veroorzaakt door schimmels. De ziekte zorgt voor verstopping van de houtvaten, waardoor de boom afsterft. Op het moment dat een boom geïnfecteerd is, is de infectie meestal fataal. Wij controleren dit en kappen een boom op het moment iepziekte geconstateerd wordt zodat hij zich niet meer kan verspreiden.
Luis, honingdauw/roet	Bladluizen op lindebomen kunnen overlast veroorzaken door de plakkerige honingdauw die ze afscheiden. Deze honingdauw kan terechtkomen op auto's en huizen. Op basis van meldingen en ervaringen uit voorgaande jaren beslissen we, afhankelijk van het weer, of en wanneer we spuiten. In 2024 waren er geen meldingen.
Pollen	Pollen van onder andere grassen en bomen kunnen tot allergische reacties leiden. Hoe vervelend dit ook is voor mensen, het is voor de gemeente geen aanleiding om bomen te kappen of plantsoenen om te vormen.
Overige	Aanpak
Sint Jacobskruid	In principe bestrijden we geen Sint Jacobskruid. Dit staat haaks op het principe van ecologisch beheer. Bij klachten leveren we maatwerk en passen we het beheer aan zodat hij niet vermeerdert.

5.4. Groenbeheer en klimaatadaptatie

Bij klimaatadaptatie wordt al snel gedacht aan grote herinrichtingsplannen met aanzienlijke investeringen. Maar ook kleine aanpassingen in het groenbeheer kunnen een grote bijdrage leveren aan de klimaatadaptatie. Voor de belangrijke thema's water(vasthouden) en hitte(vermindering) wordt in het groenbeheer aandacht besteed aan het laten liggen van blad en organisch materiaal en bijzondere beplantingstypen.

Laten liggen van blad en ander organisch materiaal

Voor het vasthouden van water in de ondergrond is een goede bodemstructuur noodzakelijk. Het toevoegen van organisch materiaal draagt bij aan de ontwikkeling/instandhouding hiervan. Afgevallen bladeren worden daarom zo veel mogelijk in plantvakken verwerkt en niet meer afgevoerd.

Ook het verwerken van houtsnippers en mulch als afdekkingslaag is hiervoor een optie. Het is belangrijk dat deze wijziging in het beheer toegelicht wordt aan inwoners zodat hiervoor draagvlak ontstaat.

Bijzondere beplantingstypen

Om versteende/dichtbebouwde gebieden te vergroenen wordt vaak gebruik gemaakt van beplantingstypen die we kennen vanuit de private tuinen, zoals klimplanten en gevelbeplanting of bomen in kuipen. Deze beplantingstypen vragen een ander, soms intensiever beheer dan wat in het reguliere groenbeheer gebruikelijk is.

Een deel van het beheer kan binnen het reguliere beheer worden meegenomen (bijvoorbeeld onkruidbeheersing of snoei), maar voor meer specialistische werkzaamheden (toevoegen extra voeding, herstellen rasters, et cetera) moet soms een leverancier of gespecialiseerd bedrijf worden ingehuurd. Hiervoor zijn in het huidige budget geen middelen opgenomen. Bij toekomstige ontwikkelingen is het van belang dat de groenbeheerder al in de ontwerpfase inbreng heeft hierover en dat eventuele extra onderhoudskosten ook worden aangevraagd.

5.5. Groenbeheer en participatie

In de gemeente Boekel kunnen inwoners het groen in hun straat zelf onderhouden via een beheerovereenkomst. Hierin worden verantwoordelijkheden tussen de gemeente en bewoners vastgelegd, zoals groepsgewijs onderhoud en het uitvoeren van basisbeheer door inwoners. Specialistisch werk, zoals het snoeien van bomen, blijft de verantwoordelijkheid van de gemeente. De overeenkomst regelt ook de bespaarde kosten en het gebruik van het budget voor toekomstig beheer.

Beheerovereenkomst gemeente–inwoners

Wanneer inwoners aangeven het groen in hun straat zelf te willen onderhouden, dan heeft de gemeente daar een beheerovereenkomst voor. In deze overeenkomst zijn de verantwoordelijkheden van beide kanten vastgelegd in afspraken voor het zelfbeheer.

Uitgangspunten voor gezamenlijk onderhoud van de openbare ruimte zijn:

- Binnen de wijk/buurt moet voldoende draagvlak zijn voor zelfbeheer.
- Het zelfbeheer moet groepsgewijs worden uitgevoerd. Bijvoorbeeld met een hele straat of vanuit een buurtvereniging.
- Verzorgend beheer (onkruid bestrijden, randensnoei of hagen knippen) kan door inwoners worden uitgevoerd, maar voor specialistisch beheer zoals snoeien van bomen blijft de gemeente verantwoordelijk.
- De (aangepaste) inrichting moet ook geschikt zijn om door de gemeente beheerd te kunnen worden binnen de gangbare beheerkaders, mocht het beheer na enige tijd weer terug naar de gemeente komen.
- Met de betrokken bewoners wordt een beheerovereenkomst afgesloten waarin is vastgelegd:
 - Welke kosten de gemeente bespaart en waar dit budget in de toekomst voor wordt ingezet;
 - Welke beheermaatregelen de inwoners en/of gemeente uitvoeren;
 - Een tekening met de plantsoenen waarop de overeenkomst betrekking heeft.

(Natuur)educatie en informatie

De inwoners van de gemeente Boekel worden graag betrokken en geïnformeerd over het groenbeheer. Veel mensen geven aan dat ze het graag willen weten als de gemeente iets aanpast in het groenbeheer van hun buurt. Doordat de uitleg waarom iets anders wordt gedaan nu nog vaak ontbreekt ontstaat onbegrip of onduidelijkheid over de reden dat iets gebeurt.

(Natuur)educatie:

Door middel van (natuur)educatie wordt geprobeerd de kennis van de natuur en landschap over te dragen naar jongere generaties. Jaarlijks organiseert de gemeente daarom een Boomfeestdag, een boomplantdag (groep 7) en een natuurwerkdag. Ook is er een app ontwikkeld in de vorm van de Breukland app die kinderen leert over de peelrandbreuk en de wijstgronden. Daarnaast worden in overleg met verschillende natuurorganisaties programma's ontwikkeld om inwoners meer bewust te maken van hun omgeving.

Informatie over beheer en onderhoud

Groenbeheer is iets waar veel inwoners een mening over hebben. Door hen via de gemeentelijke kanalen (website, huis-aan-huis blad) te informeren over de uitvoering van het groenbeheer is er eerder begrip en ontstaan (waarschijnlijk) minder vragen/meldingen, wat weer bijdraagt aan de efficiëntie in de uitvoering van het groenbeheer. Onderwerpen waarop de gemeente kan/gaat informeren zijn:

- Snoeiplanning bomen.
- (Gefaseerd) maaibeheer bermen en grasvelden.
- Niet meer ruimen van bladeren.
- Planning groenvervangingen.

6. Uitvoeringsagenda Programma Groen

Dit Programma Groen vormt de basis voor gerichte acties en investeringen in groenbeheer en groenontwikkeling. Aan de hand van uitvoeringsagenda's zijn projecten uitgewerkt die we naar aanleiding van de conclusies in het Programma Groen moeten uitvoeren. Daarbij is een inschatting gemaakt van de financiële gelden die we hiervoor nodig hebben. In deze agenda staat beschreven waar de middelen gedekt worden: bestemmingsreserve fonds Vitaal Buitengebied Boekel, bestemmingsreserve herplantvergoeding, cofinanciering en/of niet begroot geld.

Bij de uitvoering van de projecten streven we ernaar om subsidiemogelijkheden optimaal te benutten. Aangezien dit een meerjarenplan betreft en subsidies vaak beperkt en onvoorspelbaar beschikbaar zijn, zullen de projecten op een strategisch moment worden uitgevoerd. Dit kan betekenen dat de planning van projecten wordt aangepast om beter aan te sluiten bij de beschikbare subsidieregelingen.

6.1. Uitvoeringsagenda thema (groen)beleving

In deze uitvoeringsagenda staan alle projecten die we de komende jaren gaan uitvoeren als gevolg van de vastgestelde beleidsuitgangspunten en maatregelen onder het thema (groen)beleving.

Nr.	(Deel)project	Start	Dekking / Budget				Frequentie
			Niet begroot	Fonds VBB	Budget herplant vergoeding	Co-financiering (indien bekend)	
1	Thema (Groen)beleving						
1.1	Beleidsregels						
	Updaten beschermde bomenlijst (privaat, monumentaal, waardevol en beschermd bosgebied).	2025	Ureninzet ambtenaren				
	Groennorm van minimaal 20% groen per gebouw (woning, bedrijf, et cetera) vaststellen in het Omgevingsplan inclusief uitwerking hiervan in een groennotitie	Vóór 2032	Ureninzet ambtenaren, wordt meegenomen in het gemeente brede Omgevingsplan				
1.2	Ruimtelijke vergroening ¹						
	(Her)inrichten houtsingels in het buitengebied.	2025-2027		€ 25.000			Eenmalig
1.3	Natuurgebieden						
	Wijzigen ambitie Trimbossen: van Droog bos met productie naar Natuurbos ² .	2025	€ 5.000				Eenmalig

¹ Overige projecten ruimtelijke vergroening zitten in het beheerplan.

² Door het ambitietype te wijzigen is de kans groter dat je in aanmerking komt voor de subsidie bosrevitalisering. Dit doen we in samenwerking met Bosgroep Zuid.

	Revitalisering van de bosgebieden. ³	2025-2029		€ 65.000		€ 275.000	Eenmalig
	Bosuitbreiding (voorkeur gebieden rondom Peelrandbreuk).	2025-2029			€ 50.000 ⁴	€ 200.000	Eenmalig
1.4	Vergroeningskansen groenstructuur						
	Vergroenen volgens kansenoverzicht (zie paragraaf 6.6).	2025-2029	€ 139.000	€ 41.000	€ 73.000		Eenmalig
	Totaal		€ 144.000	€ 131.000	€ 123.000	€ 475.000	

6.2. Uitvoeringsagenda thema biodiversiteit

In deze uitvoeringsagenda staan alle projecten die we de komende jaren gaan uitvoeren als gevolg van de vastgestelde beleidsuitgangspunten en maatregelen onder het thema biodiversiteit.

Nr.	(Deel)project	Start	Dekking / Budget				Frequentie
			Niet begroot	Fonds VBB	Herplantv ergoeding	Co-financiering (indien bekend)	
2	Thema Biodiversiteit						
2.1	Beleidsregels						
	Opstellen leidraad klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen voor inwoners en ontwikkelaars.	2025				Budget RNOB € 7.000 ⁵	Eenmalig
	Opstellen beleid voor ruimtelijke ontwikkelingen op het gebied van klimaatadaptatie en natuurinclusiviteit.		Via apart voorstel duurzaamheid				
	Opstellen van een natuurwaardenkaart en plan van aanpak Boekelse basissoorten.	2026-2027	€ 15.000				Eenmalig
	Basiskennis biodiversiteit vergroten binnen de gemeente.	2025-2026	€ 2.500				Eenmalig
2.2	Natuur in het buitengebied						
	(Regionale) nulmeting groenblauwe dooradering: er wordt een inventarisatie gedaan van alle landschapselementen, waar staan we nu en waar liggen kansen met als doel om 10% groenblauwe dooradering te realiseren.	2025-2026	P.M. post indien nodig. Cofinanciering is hier van toepassing.				
	Inrichten locaties voor het aanbrengen van stapstenen en landschapselementen naar aanleiding van deze nulmeting.	2025-2026	Openbare gronden: P.M. post, afhankelijk van de uitkomst van de nulmeting Particuliere terreinen: via de huidige STILA-regeling.				

³ Alleen mogelijk als we de ambitie voor het natuurstype kunnen verhogen.

⁴ Koppelkansen benutten met subsidies voor de bossenstrategie.

⁵ Cofinanciering vindt plaats doordat er €7.000 wordt ingezet vanuit de RNOB gelden, op deze manier kan de regio ook met deze handreiking aan de slag kan.

	Vormgeven aanleg “droge ecologische verbindingzone” Scheidingsweg ⁶ .	2025-2026	€ 10.000	€ 10.000		GOB-subsidie	Eenmalig
	Inzetten op het verder inrichten van de natuurvriendelijke oever bij de Landmeersche Loop.	2027-2028	€ 20.000			Samenwerking Waterschap	Eenmalig
	Extra bijdrage STILA-regeling (Stimuleringsregeling Landschap).	2025-2029	P.M. post op het moment dat de bijdrage volledig verbruikt is.				
	Totaal		€ 47.500	€ 10.000		€ 7.000	

6.3. Uitvoeringsagenda thema klimaat

In deze uitvoeringsagenda staan alle projecten die we de komende jaren gaan uitvoeren als gevolg van de vastgestelde beleidsuitgangspunten en maatregelen onder het thema klimaat.

Nr.	(Deel)project	Start	Dekking / Budget				Frequentie
			Niet begroot	Fonds VBB	Herplantv ergoeding	Co-financiering (indien bekend)	
3	Thema Klimaat ⁷						
3.1	Beleidsregels						
	Boomkroonbedekking van wijken in kaart brengen, zo kunnen we zien waar prioriteiten liggen met betrekking tot het vergroenen van de straten.	2026	€ 10.000				Eenmalig
	Inzetten op (participatie) vergroenen bedrijventerreinen.	2026-2027	€ 15.000				Eenmalig
	Opstellen inrittenbeleid vanwege vergroening.	2025	€ 5.000				Eenmalig
	Totaal		€ 30.000				

⁶ Het gaat hier voornamelijk over ureninzet en projectleiding, inrichting geschiedt met subsidies.

⁷ Binnen het thema “Klimaat” vallen ook projecten zoals de wijkaanpakken van Boschberg, Vogelenzang, Dooleggen en Venhorst Noord. Deze staan op de vergroeningskaart en hier worden nu geen budgetten voor gereserveerd, maar dit wordt integraal meegenomen.

6.4. Uitvoeringsagenda thema participatie

In deze uitvoeringsagenda staan alle projecten die we de komende jaren gaan uitvoeren als gevolg van de vastgestelde beleidsuitgangspunten en maatregelen onder het thema participatie.

Nr.	(Deel)Project	Start	Dekking / Budget				Frequentie
			Niet begroot	Fonds VBB	Herplantv ergoeding	Co-financiering	
4	Thema Participatie						
4.1	Communicatie inwoners						
	Opstellen communicatiesheet voor vergroeningssubsidies: inwoners/ondernemers informeren over de mogelijkheden hierin.	2026	<i>Combinatie met het project 'opstellen leidraad klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen' (2.1)</i>				Eenmalig
	Opstellen leidraad 'landschappelijke inpassing' (voorheen beleidsnotitie erfbeplanting) ⁸ .	2025				€ 40.000 RNOB	Eenmalig
	Inrichten Groene (participatie)kaart (incl. up to date houden) incl. betrekken stakeholders als verbindende factor richting inwoners	2025	€ 5.000				Eenmalig
4.2	Campagnes						
	Campagne "adopteer groen" stimuleren.	2025 - 2028	<i>Combineren met de participatiekaart</i>				Eenmalig
	Campagnes over het natuurvriendelijk inrichten en ecologisch beheren van particuliere percelen.	2025 - 2026	€ 10.000 ⁹			Minimaal € 50.000	Eenmalig
	Campagne pilot boomdonatie bijvoorbeeld voor nieuwe bewoners.	2026	€ 10.000				Eenmalig
	Totaal		€ 25.000			€ 90.000	

⁸ Dit is een regionale leidraad die beter aansluit op de provinciale beleidsregels over landschappelijke inpassing in relatie tot kwaliteitsverbetering.

⁹ Hier zetten we op in omdat er interessante subsidieregelingen zijn waar inwoners gebruik van kunnen maken.

6.5. Uitvoeringsagenda groenbeheer gemeente Boekel

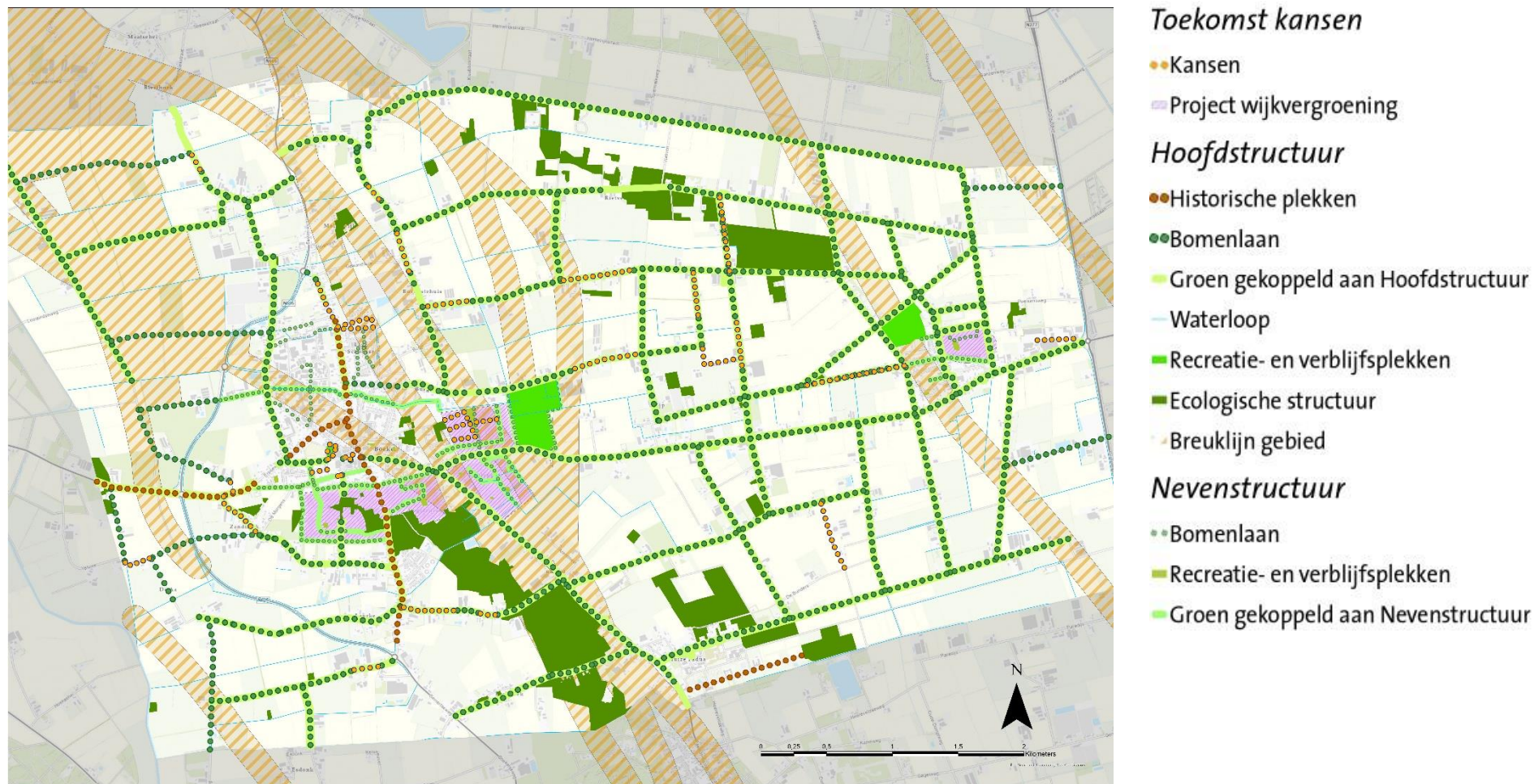
In onderstaand overzicht staan de wijzigingen die we aanbrengen in het beheer van de openbare ruimte beschreven. Het betreft hier wijzigingen in de aanpak waar geen nieuw budget voor gereserveerd hoeft te worden. Ook staan in dit overzicht enkele verhogingen van het budget om de ambities met betrekking tot het beheer waar te kunnen maken.

Nr.	(Deel)project	Start	Frequentie		
			Niet begroot	Begroot	Frequentie
	Nieuwe budgetten/projecten beheer				
	Duurzaam groenbeheer en inrichting: we breiden ons natuurlijk beheer uit en monitoren de resultaten.	2026	<i>Wijzigingen vinden plaats binnen het IBN-bestek</i>		
	Correctief groenonderhoud: inboet plegen op plantvakken die aan vervanging toe zijn (verhoging op basis van berekening 5.1).	2025-2034	€ 11.000	€ 39.000	Meerjarig
	Boomverzorging, Inboet van bomen (budget is nu voldoende voor het onderhoud rapportages) ¹⁰ .	2025-2034	€ 15.000	€ 90.000	Meerjarig
	Vergroening van de leefomgeving: we beoordelen welke locaties geschikt zijn om, om te vormen van tegels naar groen en gaan dit doen.	2025	<i>Wijzigingen vinden plaats binnen het IBN-bestek</i>		
	Informeren inwoners over uitvoering van werkzaamheden en waarom we dit doen met als doel om draagvlak te creëren.	2025-2029	<i>Communicatiecampagne in samenwerking met IBN</i>		
	We zijn open in ons databeheer door kaarten openbaar te maken.	2025-2029	<i>Geen budget nodig</i>		
	Totaal		€ 26.000	€ 129.000	

¹⁰ Inschatting 20 bomen per jaar voor een eenheidsprijs van €750,- per boom.

6.6. Vergroeningskansen groenstructuur

Tijdens het opstellen van dit Programma Groen heeft een veldinventarisatie plaatsgevonden op basis van de huidige groenstructuur. Op afbeelding 6.1 zijn alle kansrijke locaties in het oranje weergegeven. De tabel volgend op de afbeelding ligt toe wat de huidige situatie of het project is, wat de gewenste situatie is, welke werkzaamheden uitgevoerd moeten worden en wat de kosten zijn.

Afbeelding 6.1: Groenstructuurkaart gemeente Boekel inclusief vergroeningskansen.

Locatie	Huidige situatie/project	Gewenste situatie	Werkzaamheden	Kosten ¹¹
Molenstraat	Entree vanaf de N605 naar de kern Boekel, welke voornamelijk aan het begin van de straat verhard is.	Afscheiding tussen het fietspad en het wegdek vergroenen met diverse beplanting of een ecologische berm.	▪ Verwijderen van bestaand verhard oppervlak. ▪ Bodemvoorbereiding voor beplanting of berm. ▪ Aanplanten van geschikte beplanting. ▪ Aanplanten van enkele bomen.	€16.000,-
De Raadstraat; park achter Nia Domo	Park met eentonige uitstraling waarvan een groot gedeelte is ingericht als skatepark.	Een groot park met aantrekkelijke inrichting van diverse- en klimaatbestendige beplanting die uitnodigt tot ontmoeting, ontspanning en bewegen in het park zelf.	▪ Herinrichten van het gehele park en de kwaliteit opwaarderen. ▪ Toevoegen van nieuwe beplanting. ▪ Creëren van uitnodigende plekken die verschillende functies binnen het park mogelijk maken.	Combineren herontwikkeling park Nia Domo.
Sint Agathaplein	Versteend plein met de hoofdfunctie parkeren.	Plantvakken met diverse beplanting voor het opvangen van regenwater. En een waterelement toevoegen om hittestress te verminderen en leefbaarheid te vergroten.	▪ Aanleggen van plantvakken met diverse, klimaatbestendige beplanting. ▪ Aanleggen van een waterelement.	Combineren Dorpshart 2027.
Zandhoek	Ontbrekende boomstructuur.	Boomstructuur aanplanten om de groenstructuur vanuit de kern Boekel te verbinden met het buitengebied.	▪ Aanplanten van bomen langs strategische locaties op de Zandhoek. Daar waar het zicht niet wordt belemmerd voor de verkeersveiligheid én daar waar genoeg ruimte is voor de bomen om tot volledige wasdom te groeien.	€17.250,-
Churchillstraat	Vervangen knotwilgen voor een mooier en beter straatbeeld.	Er liggen hier kansen om bomen te planten die beter passen bij de structuur. De bomen die er nu staan moeten frequent gesnoeid worden omdat ze snel breed worden.	▪ Informeren bewoners. ▪ Verplanten van de huidige knotwilgen. ▪ Aanplanten van geschikte bomen.	€15.000,-
De Donk	Aanplanten van extra bomen op de plantsoenen, bermen en grasvelden .	Er liggen kansen om extra bomen te planten, omdat op sommige locaties in de Donk nog geen bomen staan en er wel voldoende ruimte is.	▪ Aanplanten van bomen langs strategische locaties in woonwijk de Donk. Locaties worden gekozen aan de hand van voldoende boven- en ondergrondse ruimte én daar waar bomen de verkeersveiligheid niet belemmeren.	Vanuit de kosten woonrijp maken de Burgt.
Sint Janplein	Er is veel beplanting verdwenen op de plantsoenen bij de parkeerplaatsen. Sommige vakken zijn (bijna) leeg.	Herinrichten plantsoenen tussen de parkeerplaatsen.	▪ Bodemvoorbereiding voor planten. ▪ Aanplanten van geschikte beplanting.	Combineren herontwikkeling park Nia Domo.
Wijkaanpak Boschberg	Klimaatbestendige herinrichting	Deze wijk wordt klimaatbestendig ingericht om de gevolgen van klimaatverandering zoals hittestress,	▪ Analyse en planvorming. ▪ Ontwerp en inrichting. ▪ Uitvoering.	Dekking via budget aanpak Boschberg.

¹¹ Gemiddelde eenheidsprijs per boom inclusief bodemverbetering: €750,- exclusief btw.

		wateroverlast en droogte te beperken.	Beheer en onderhoud.	
Wijkaanpak Vogelenzang	Klimaatbestendige herinrichting	Deze wijk wordt klimaatbestendig ingericht om de gevolgen van klimaatverandering zoals hittestress, wateroverlast en droogte te beperken.	- Analyse en planvorming. - Ontwerp en inrichting. - Uitvoering. - Beheer en onderhoud.	Dekking vanuit nog niet begrote financiële middelen.
Wijkaanpak Dooleggen	Klimaatbestendige herinrichting	Deze wijk wordt klimaatbestendig ingericht om de gevolgen van klimaatverandering zoals hittestress, wateroverlast en droogte te beperken.	- Analyse en planvorming. - Ontwerp en inrichting. - Uitvoering. - Beheer en onderhoud.	Dekking vanuit nog niet begrote financiële middelen.
Groenstructuur Rosollemolen / Lage Schoense	Omvormen en versterken groenstructuur in combinatie met de realisatie van de nieuwe verbindingsweg	Omvormen en versterken van de huidige groenstructuur vanwege klimaat, landschappelijke inpassing en leefbaarheid.	- Analyse en planvorming - Ontwerp en inrichting - Uitvoering - Beheer en onderhoud	Dekking via realisatie nieuwe verbindingsweg.
Combinatie reconstructies uit MUP (verkeer)	Versterken groenstructuur bij wegen die worden aangepakt in overeenstemming met het gemeentelijk verkeer- en vervoersplan ¹²	Integrale aanpak van deze straat waarbij aandacht is voor het versterken van de huidige groenstructuur.	- Analyse en planvorming - Ontwerp en inrichting - Uitvoering - Beheer en onderhoud	Dekking vanuit nog niet begrote financiële middelen.
Venhorst				
Locatie	Huidige situatie/project	Gewenste situatie	Werkzaamheden	Kosten
Kraaiendonk	Ontbrekende boomstructuur.	Boomstructuur aanplanten voor het tegengaan van hittestress en verminderen van wateroverlast.	Aanplanten van bomen langs strategische locaties op de Kraaiendonk. Daar waar genoeg ruimte is voor bomen om tot volledige volwassen wasdom te groeien en waar vrachtverkeer genoeg ruimte blijft hebben om op een veilige manier goederen te transporteren.	€9.750,-
Wanroijseweg	Aanvullen historische bomenlaan door wegvallen acacia's.	Historische boomstructuur aanvullen op plekken waar in het verleden bomen zijn weggefallen.	Aanplanten van bomen op de plekken waar in het verleden bomen zijn uitgevallen om de historische laagstructuur te behouden.	€12.000,-
Wijkaanpak Venhorst Noord	Klimaatbestendige herinrichting	Deze wijk wordt klimaatbestendig ingericht om de gevolgen zoals hitte, wateroverlast en droogte te beperken.	- Analyse en planvorming. - Ontwerp en inrichting. - Uitvoering. - Beheer en onderhoud.	Dekking vanuit nog niet begrote financiële middelen.

¹² Het betreft hier doorgaande wegen zoals de Kerkstraat, Wilhelminastraat, Julianastraat, Kennedystraat, Rutger van Herpenstraat en Donkstraat.

Buitengebied				
Locatie	Huidige situatie/project	Gewenste situatie	Werkzaamheden	Kosten
Biesthoek/Grim mekamp	Hoofdstructuur bomenlaan wordt onderbroken.	Een doorlopende hoofdstructuur bomenlaan die de groenstructuur van de gemeente Boekel verbindt met de groenstructuur van de gemeente Maashorst.	Aanplanten van bomen op de ontbrekende delen van de laan.	€7.500,-
Peelstraat	Onvolledige bomenstructuur.	Boomstructuur compleet maken om de groenstructuur te versterken en meer verbindingen te creëren.	Aanplanten van bomen op de ontbrekende delen van de laan.	€15.000,-
Musthoek	Ontbrekende boomstructuur.	Boomstructuur aanplanten om het groenstructuurnetwerk te verbinden.	Aanplanten van bomen op de ontbrekende delen van de laan.	€12.000,-
Vale Peelweg	Onvolledige bomenstructuur	Boomstructuur compleet maken om de groenstructuur te versterken en meer verbindingen te creëren.	Aanplanten van bomen op de ontbrekende delen van de laan.	€27.000,-
Onverharde weg vanaf de Vale Peelweg tot aan de Scheperswijk	Ontbrekende boomstructuur.	Boomstructuur aanplanten om het groenstructuurnetwerk te verbinden.	- Aanplanten van bomen om een nieuwe groenstructuur te creëren. - Structuur verbindingen met een al bestaande structuur.	€22.500,-
Waterdelweg/Sc hepersdijk	Ontbrekende boomstructuur.	Boomstructuur aanplanten om het groenstructuurnetwerk te verbinden.	- Aanplanten van bomen om een nieuwe groenstructuur te creëren. - Structuur verbindingen met een al bestaande structuur.	Twee delen: Deel oost: €15.000,- Deel west: €15.000,-
Zijp	Ontbrekende boomstructuur.	Boomstructuur aanplanten om het groenstructuurnetwerk te verbinden.	- Aanplanten van bomen om een nieuwe groenstructuur te creëren. - Structuur verbindingen met een al bestaande structuur.	€22.500,-
Heivelden	Deel van de boomstructuur ontbreekt.	Boomstructuur aanplanten om het groenstructuurnetwerk te verbinden.	- Aanplanten van bomen om een nieuwe groenstructuur te creëren. - Structuur verbindingen met een al bestaande structuur.	Dekking via realisatie woonwijk Schutboom fase 2.
De Aa/Kiesbeemd	Deel van de boomstructuur ontbreekt.	Boomstructuur aanplanten om het groenstructuurnetwerk te verbinden.	- Aanplanten van bomen om een nieuwe groenstructuur te creëren. - Structuur verbindingen met een al bestaande structuur.	€22.500,-
Bovenstehuis	Deel van de boomstructuur ontbreekt.	Boomstructuur aanplanten om het groenstructuurnetwerk te verbinden.	- Aanplanten van bomen om een nieuwe groenstructuur te creëren. - Structuur verbindingen met een al bestaande structuur.	€7.500,-

Grootven	Aanvullen boomstructuur	Boomstructuur aanplanten om het groenstructuurnetwerk te verbinden.	▪ Aanplanten van bomen om de boomstructuur te versterken.	€4.500,-
Hoekstraat	Geen bomen op de zijweg bij Hoekstraat	Boomstructuur aanplanten om het groenstructuurnetwerk te verbinden.	▪ Aanplanten van bomen om een nieuwe groenstructuur te creëren. ▪ Structuur verbindingen met een al bestaande structuur.	€12.000,-
N605 oud tracé buiten Randweg Volkelseweg en Gemertseweg				Eigendom en beheer door provincie.
TOTAAL				€253.000,-

Tabel 6.1: Toelichting op de kansrijke groenstructuren in de gemeente Boekel.

Bijlagen

Bijlage A – Participatieproces

Tijdens het maken van dit Programma Groen heeft participatie plaatsgevonden. Diverse belanghebbenden werden betrokken bij het proces op strategische keuzemomenten. De exacte data, belanghebbenden, de doelstelling per participatiemoment en de resultaten zijn overzichtelijk in onderstaande tabel weergegeven.

Datum	Belanghebbenden	Werkvorm	Doel	Resultaat
8 mei 2024	Ambtenaren van verschillende vakdisciplines.	Interactieve werksessie met voorafgaand een huiswerkopdracht.	Uitleggen van het te doorlopen proces van het Programma Groen en eerste input ophalen vanuit de verschillende vakdisciplines.	Eerste ideeën en meningen vanuit het de gemeentelijk organisatie meenemen voor de groenvisie op hoofdlijnen.
13 tot en met 31 mei 2024	Inwoners, ondernemers en (natuur)organisaties gemeente Boekel.	Digitale vragenlijst.	Kwaliteit van het Programma Groen verhogen door ideeën en lokale aandachtspunten rondom het groen in de gemeente op te halen.	Input via een digitale vragenlijst plus de groenvisie op hoofdlijnen.
12 juni 2024	College en gemeenteraad gemeente Boekel	Presentatie plus fietstocht door Boekel.	College en gemeenteraad informeren over het belang van groen en maatschappelijke opgave waaraan groen kan bijdragen. Input verzamelen over de behoeftes van het college en de gemeenteraad.	Bewustwording over de voordelen van groen plus input voor de groenvisie en beleidsthema's.
19 augustus 2024	Inwoners, ondernemers en (natuur)organisaties gemeente Boekel.	Presentatie plus 'thema roulette'.	Informeren en input ophalen voor de groenstructuurkaarten, het Programma Groen.	Geïnformeerde inwoners, ondernemers en (natuur)organisatie + input voor de groenstructuurkaarten
26 september 2024	IBN.	Werksessie.	Praktijkervaringen van de beheerpartijen ophalen en draagvlak creëren voor het Programma Groen.	Input voor het uitwerken van de beheeronderdelen binnen het plan

Tabel A.1: Overzicht participatieproces.

Een participatieonderdeel dat het gehele proces te bereiken was voor belanghebbenden was de StoryMap (projectenwebsite). Op deze site konden geïnteresseerden informatie vinden over het plan, de uitslag van de digitale vragenlijst en informatie over de verschillende participatiemomenten.

Bijlage B – Wettelijke kaders en relevant beleid

Landelijke wetgeving en beleid

De Nederlandse overheid heeft diverse wetten opgesteld waaraan gemeentes zich verplicht moeten houden. De twee belangrijkste wetten die in verband staan met dit plan staan hieronder beschreven.

Omgevingswet

Begin 2024 is de Omgevingswet ingevoerd. Hierdoor zijn alle wetten en regelingen over de fysieke leefomgeving gebundeld in één wet. Het zijn wetten en regelingen over onder andere ruimte, wonen, het wegennet, milieu, natuur en water. De Omgevingswet heeft als doel een om goede balans tussen het gebruik en de bescherming van onze leefomgeving te krijgen en behouden.

Soortenbescherming

Bescherming van soorten is een onderdeel van de omgevingswet. Voor 2024 was deze bekend als de Wet Natuurbescherming. Het hoofddoel is om de natuur en haar biodiversiteit te beschermen. Bij het uitvoeren van werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met beschermde dier- en plantsoorten. Hiervoor zijn verschillende gedragscodes opgesteld. Wordt er gebruik gemaakt van een goedgekeurde gedragscode is het niet nodig een vergunning aan te vragen voor de werkzaamheden.

Gemeentelijke beleid

Als gemeente Boekel zijnde staan we voor vooruitgang en verbetering van onze leefomgeving. Om vooruitgang te boeken stellen we beleidsplannen met ambities, beheerplannen en uitvoeringsprogramma's op. Hieronder staan de plannen van strategisch naar tactisch naar operationeel beschreven. Deze beschreven plannen hebben allemaal een relatie tot dit Programma Groen.

Collegeprogramma 2022-2026 Gastvrij en Actief

Het collegeprogramma richt zich op verschillende speerpunten, zoals wonen, volksgezondheid en milieu, zorg & welzijn en onderwijs, ondernemen en werkgelegenheid, centrumontwikkeling, verkeer en vervoer, bestuur, organisatie en veiligheid, kunst en cultuur en sport en spel. Naast het uitvoeren van de duurzaamheidsagenda wil het college initiatieven ontwikkelen ten behoeve van verduurzaming. Het vergroenen van de gemeente is een van deze doelen. .

Strategische visie Gastvrij en Actief naar 2023

In dit plan heeft de gemeente Boekel doelstellingen vastgesteld om een leefbare, veilige, gezonde en groene omgeving te creëren. Dit omvat op het gebied van groen uitbreiding, versterking en bescherming van natuur, het verbinden van natuurgebieden, ruim opgezette nieuwbouwplannen met groene invulling, en het versterken van de groene structuur van de gemeente.

In dit plan nemen we de groenstructuur onder de loop en worden gerelateerde zaken uit de strategische visie verder uitgewerkt.

Duurzaamheidsplan

In 2021 is het duurzaamheidsplan met uitvoeringsagenda voor de fysieke leefomgeving vastgesteld. . Het plan richt zich op duurzame ontwikkeling, met als belangrijkste ambities:

- Het efficiënt gebruik van ruimte
- CO₂-reductie
- Aanpassingen aan klimaatveranderingen
- Bevordering van de biodiversiteit

In dit plan verwerken al deze ambities in relatie tot ons openbaar groen.

Boombeheer en beleidsplan (2021-2031)

In het boombeheer- en beleidsplan wordt beschreven hoe de komende jaren met de bomen wordt omgegaan. In het plan wordt extra aandacht geschonken aan de thema's klimaatverandering en duurzaamheid. Verder wordt in het plan aandacht geschonken aan het snoeien en herplanten van bomen. Ook is er veel aandacht voor de juiste boom op de juiste plaats.

Programma Omgevingswet Water & Riolering (2023)

Dit programma richt zich onder andere op het beschermen van de gezondheid, de fysieke leefomgeving, de omgevingskwaliteit en een veerkrachtige en waterrobuuste omgeving. Belangrijke thema's binnen dit Programma zijn:

- Het afkoppelen van hemelwater
- Het verminderen van verhardingen
- Het combineren van water- en groenoplossingen om wateroverlast, verdroging en hittestress tegen te gaan.

Gemeentelijk verkeer en vervoerplan (2023)

Dit gemeentelijk verkeer- en vervoerplan richt zich op vier belangrijke ambities.

- Veilig voor iedereen
- Aantrekkelijk en bereikbaar
- Robuuste wegen en paden
- Intensiever onderhoud van wegen en bermen in buitengebied. Om kapotgereden wegen en/of bermen te herstellen.
- Andere manier van reizen

De ambities in dit plan worden binnen dit groenstructuurkaart meegenomen. Veiligheid staat hierbij altijd voorop.

Uitvoeringsprogramma Kwaliteitsimpuls buitengebied Boekel 2018-2022

De gemeente Boekel streeft naar een kwalitatief hoogwaardig en beleefbaar buitengebied. Deze ambitie wordt vertaald naar concrete projecten in dit uitvoeringsprogramma. In dit plan zijn vier hoofdprojecten opgenomen die gerichte maatregelen ter verbetering van de kwaliteit van het buitengebied omvatten. In dit Programma Groen stellen we ambities en (beheer)maatregelen op ten behoeve van groen impulsen. Het gaat hierbij om onderstaande projecten:

- Kwaliteitsimpuls recreatief fietsen en wandelen in Boekel.
- Cultuurhistorie en peelrandbreuk.
- Herinrichting en beleving van de waterlopen.
- Natuur en Landschap.